A°. 1859. N°. 177.

WOENSDAG 27 JULIJ.

UTRECHTSCHE PROVINCIALE EN STADS-COURANT

Algemeen Advertentie-Blad.

Bij deze COURANT behoort een BIJVOEGSEL.

In een bijvoegsel geven wij heden verkort mededeeling van de beide belangrijke *jaarverslagen* door Gedep. Staten onzer provincie aan de Prov. Staten en door Burg. en Weth. onzer stad aan den raad ingediend.

UTRECHT Woensdag 27 Julij.

Omtrent de waarde van de tegen het einde dezer maand te Zurich te houden konferentie, is weinig te zeggen, nu eerst heden de deelname daaraan door Sardinië bekend wordt, maar tevens op nieuw wordt berigt, dat Oostenrijk tegen die deelname nog steeds bezwaren heeft. Blijft dit laatste het geval, dan zou men zeker wel mogen vragen, wat er van een Italiaanschen Bond kan komen, waar Oostenrijk en Sardinië voortdurend neven elkaar zullen moeten zetelen, als beide magten thans zelfs niet eenige uren kunnen onderhandelen. De voor Italië te maken regeling zou dan in de toekomst weinig geruststellendst voor Europa opleveren, en de waarde van den vrede zou dan zeer luttel zijn.

Maar van hoe minder waarde de vrede is, welke tusschen de partijen wordt gesloten, die pas den strijd hebben gestaakt, des te noodzakelijker wordt het, dat de grootmagten op een kongres de bestaande moeijelijkheden trachten te regelen. Nu de zonderbare houding van verschillende mogendheden voor en te midden van den Italiaanschen oorlog het sluiten van een vrede heeft bewerkt, terwijl het doel nog niet bereikt was, dat werd beoogd, en waarvan de bereiking voor de rust in Italië en daardoor voor den vrede in Europa eene noodzakelijkheid is, moet de diplomatie het werk voltooijen, dat ten halve is blijven steken. De diplomatie moet daartoe aan de te Villafranca aangenomen grondslagen de meest mogelijke ontwikkeling geven. Dan alleen kan men op eenen langdurigen vrede hopen.

Slechts Oostenrijk wenscht dat niet, en de taal der Weenerbladen doet reeds zien, dat men daar wil doen, als of er niets is gebeurd. Oostenrijk zou nu door Frankrijk verzocht worden, om in Italië te doen, zegt de *O. D. P.*, waarvoor men eerst den oorlog begon: namelijk zijn invloed in Italië te vestigen; later zal het huis van Habsburg wel gelegenheid vinden 't strookje gronds te herkrijgen, dat nu verloren is. — Dien weg mag het echter niet op. Oostenrijk wilde de Ital. zaak voor drie maanden niet aan het oordeel van een Europeesch kongres onderwerpen; nu het geslagen en in zijn overmoed gefnuikt is, zou het nu nog even halstarrig blijven? 't Is niet te denken, als Frankrijk wezentlijk een kongres verlangt, 't welk door Engeland nu ook wenschelijk wordt geacht, naar men mag opmaken uit de taal van de tegenwoordige ministers en hunne organen, — welks zamenkomst dan ook wel door Pruissen zal worden bevorderd, dat zich zoo zeer aan de Britsche staatkunde bindt, — en waarvan de noodzakelijkheid in Rusland algemeen wordt erkend. Het *J. de Pétersbourg* zegt: het werk der diplomatie zal nu moeten beginnen, en de staatslieden zullen zich te beijveren hebben den politieken toestand van Italië te regelen. — Een kongres blijven wij dus zeer waarschijnlijk achten, al is er nog niets van de zamenkomst bekend.

Intusschen zegt de *Morn. Post*, dat Engeland alleen aan een kongres over Italië kan deel nemen, mits men de hoop kan voeden, dat daaruit werkelijk de vrijheid en onafhankelijkheid van Italië kan volgen. Daartoe zal in de eerste plaats het herstel der gevlugte hertogen, die tegen Italië gestreden hebben, door geen geweld van wapenen moeten beproefd worden. En zonder dat zullen die Soevereinen niet ligt in hunne staten terugkeeren. De ontevredenheid der bevolking is zoo groot, dat de troonsafstand van den groothertog van Toskanen ten voordeele van zijn zoon haar niet meer voldoet.

Intusschen berigt men, dat de Paus het eerevoorzitterschap van den Ital. Bond aannemen zal, en dat ook Napels het denkbeeld van den Bond goedkeurt. Graaf *Walewsky* arbeidt dan ook te Parijs ijverig aan de ontwerpen tot organisatie van den Bond op de grondslagen van den Duitschen Bond. Deze laatsten schijnen middelerwijl in Duitschland voor groote verbeteringen vatbaar te worden geacht.

Het betoog van den *Moniteur*, dat Frankrijk in de laatste jaren in lange na niet zooveel uitbreiding aan zijn militaire budgetten heeft gegeven als Engeland vindt bij de Britsche bladen tegenspraak. De officiële betrekking tusschen de hoven van Londen en Parijs is inmiddels voortdurend zeer vriendschappelijk, men spreekt o. a. weder van eene reis van keizer *Napoleon* naar Londen.

Omtrent de vredesvoorstellen van 't *Mainzer* blad, die keizer *Frans Jozef* genoopt zouden hebben de zachtere voorwaarden van Frankrijk aan te nemen, weet men nog niet van wie die afkomstig zijn. Van Pruissen niet; welligt waren het slechts de elementen van een voorloopig plan van lord *J. Russell*. Dat zal wel blijken, als die minister in 't Parlement de beloofde inlichtingen geeft.

De sinds gister ontvangen **telegrafiesche dépeches** laten wij hieronder volgen:

Parijs, *Dingsdag*. Ten 5 ure waren 3 pCt. 67,90, andere fondsen waren onveranderd. Het gerucht liep, dat de bank haar diskonto zal verminderen. Sardinië heeft een gevolmagtigde benoemd voor de onderhandeling te Zurich; het zal zijne kommissarissen uit de hertogdommen en de legatiën terugroepen en de Hongaren afdanken.

Marseille, *Dingsdag*. Er zijn alhier berigten ontvangen uit Rome van 23 dezer. Daaruit blijkt dat de Paus aan den Franschen gezant eene buitengewone audientie heeft verleend, welke twee uren geduurd heeft. Partikuliere brieven melden wijders, dat het eere presidentschap van het nieuwe Italiaansche verbond door den Paus in beginsel is aangenomen. Het besluit hiertoe werd genomen in eene konferentie, waarin ook de meerderheid der aanwezig zijnde kardinalen, zich ten gunste van de aanneming van het eere-presidentschap verklaard heeft.

De heer *de Menneval* zou den 24. naar Parijs vertrekken.

De baron *von Hubner* is onmiddelijk naar Weenen vertrokken.

Alhier (Marseille) is weder een aantal Zwitsersche troepen uit Napels aangekomen.

Berlijn, *heden*, *Woensdag*. Het Petersburger Senaatsblad van gisteren bevat het geratifieerd handelsverdrag met China, gesloten te Tien-Tsin. Er zal te Pekin een gezant zijn. De Christen-zendelingen zullen onder bescherming der regering staan. Elke maand zal een post tusschen Pekin en Kiachta loopen.

Londen, *heden*, *Woensdag*. De bladen bestrijden de nota van den Franschen *Moniteur* betreffende de wapeningen, en zeggen dat onze wapeningen noodig zijn, omdat men in Frankrijk ze niet staakt.

De *Morning Post* bevat eene depeche uit Sardinië, houdende, dat de heer *Ambrois* benoemd is tot gevolmagtigde voor de konferentiën te Zurich. Oostenrijk, zegt het blad, blijft weigeren een Sardinisch gevolmagtigde toe te laten, en verlangt dat Sardinië eenvoudig tot het tusschen Frankrijk en Oostenrijk gesloten verdrag toetrede. De hertog van Toskanen wilde aftreden ten gunste van zijn zoon, die eene konstitutie belooft. De Toskaners echter verzetten zich tegen den terugkeer der dynastie.

De *Morn. Herald* zegt, dat grootvorst *Konstantijn* van Rusland in September hier verwacht wordt.

Parijs, *heden*, *Woensdag*. De keizer heeft graaf *Pallavicini* ontvangen, die hem een eigenhandig schrijven der hertogin van Parma heeft overhandigd.

Het hof heeft voor 21 dagen den rouw aangenomen wegens het overlijden der koningin van Portugal.

De Tweede Kamer heeft gister beslist, de behandeling der wetsvoordragt omtrent de koncessie, aan de heeren *Sloet* en *Reuchlin* voor den Noorder spoorweg verleend, en die thans aan de orde was, tot in de volgende zitting uit te stellen, ten einde die voordragt dan gelijktijdig met de Zuiderspoorwegkoncessie te behandelen. Die beslissing is genomen met 47 tegen 17 stemmen.

Wij betreuren dat besluit van de kamer. Wij zijn in geenen deele ingenomen met de koncessie *Sloet R.*, omdat die naar ons oordeel, op verkeerde grondslagen rust, en omdat wij de overtuiging koesteren, dat, als de plannen van die heeren worden aangenomen, er nog wel gesproken kan worden van nieuwe lijnen, en er zelfs koncessiën zullen worden aangevraagd, maar dat er weinig zal komen van eenige uitbreiding in de Noorderbanen; zoodat we zullen krijgen een duur en slecht stelsel van spoorwegen in Noord Nederland. — Maar we hadden toch eene beslissing gewenscht. Wilde de Kamer een slecht stelsel aannemen, zij mogt er de verantwoordelijkheid van op zich nemen. Maar we hadden hoop, dat de meerderheid de regering zou overtuigd hebben, dat de voorgedragen lijnen niet de gewenschte waren, opdat de regering dan in den aanvang der volgende zitting een ander en beter plan had kunnen aanbieden, dat dan ook met 't gewijzigde Zuiderplan in behandeling had kunnen komen. In de Kamer is wel gezegd, dat juist om de regering de gelegenheid te geven, nog gewenschte veranderingen te maken in de Noorder spoorweg koncessie, de verdaging wenschelijk was, maar we verwachten in dit opzigt weinig goeds van de regering.

Thans is er op nieuw uitstel aan de zaak gegeven, een uitstel, dat weinig baten zal, maar dat slechts aan de verwezentlijking van het hoofddoel, den aanleg van spoorwegen, schaden kan, tenzij de oogen der regering geheel onverwacht mogten opengaan en daaruit nadere plannen mogten voortspruiten, die werkelijk in 't algemeen belang van 't Vaderland zouden kunnen geacht worden.

— Z. M. heeft benoemd tot burgem. te Nieuwolda *J. Eppens*; op verzoek, eervol ontslag verleend aan *J. van Aken* als burgem. te Giessendam en als zoodanig benoemd *O. A. Plato*; — benoemd tot rector-magnificus bij de hoogeschool te Groningen voor het akademiejaar van 1859—1860 den hoogl. mr. *J. Gratama*; — op verzoek, eervol ontslag verleend aan *H. Hovy*, als griff. bij het kantonger. te Beverwijk; benoemd tot plaatsverv. kantonregter te Zalt-Bommel mr. *P. C. Bijleveld*; en tot griff. bij het kantonger. te Weert *J. J. Wierts*.

Z. M. heeft overgeplaatst bij het O. I. leger den 2. luit. *G. C. van der Graef*, van het 8. reg. inf.; den kapt. *A. P. Weitsel*, gedetacheerd bij het O. I. leger, weder geplaatst bij het 3. reg. inf. — Voorts zijn benoemd voor de dienst in N. Indië tot ambt. 1. kl. mr. *H. F. Engelbrecht*, mr. *H. B. Baermeijer van Baringhofen* en mr. *C. Canter Visscher*; en tot ambt. 2. kl. *H. L. Köhler*, *E. S. van Noorden* en *F. L. Ruitenbach*.

— Dezer dagen is door de Kamer van Koophandel te Almelo, aan de Tweede Kamer verzonden en aan de leden dier Kamer rondgedeeld, eene memorie omtrent de rigting der ontworpen spoorwegen in de provincie Overijssel met een aantal bijlagen, waarin dat ligchaam wordt verzocht zoodanige beslissing, omtrent het aanhangig ontwerp te nemen, dat de regering genoopt zal worden eene betere rigting voor te stellen. De Kamer wijst daarbij op het nadeel, dat het algemeen belang anders ondervinden zal en beroept zich op de geschiedenis der ontwerpen sedert eene reeks van jaren, om daaruit de ondeugdelijkheid van het ontwerp *Sloet* aan te toonen. Onder de bijlagen worden belangrijke stukken gevonden, aangaande den staat der katoen-industrie in Twenthe, terwijl eene uitvoerige kaart, die strekt om aan te toonen, dat de voorgestelde lijnen *om* in plaats van *door* Overijssel loopen, aan dit alles is toegevoegd.

— De raad der stad Groningen heeft besloten een adres aan de Tweede Kamer op te zenden, om aan te dringen op de aanneming der gekoncessioneerde Noorderspoorweglijnen, niet omdat zij de rigting *Sloet-R.* verkieslijk acht, maar omdat die koncessie nu eenmaal in staat van wijzen is.

Men ziet het; ook in 't Noorden is men met de lijnen *Sloet-R.* niet te vreden, evenmin als in Noord en Zuid Holland of Utrecht. Waar is men dan met die koncessie *Sloet* ingenomen? In de ministeriële bureaux en in de vertrekken der koncessionarissen.

— Wij kunnen onzen lezers mededeelen, dat de minister van binnenl. zaken afstand heeft gedaan van zijn voornemen, om de telegraaflijn van Rotterdam naar Brouwershaven voor 's rijks rekening over te nemen en aan deze lijn voorloopig geene konkurrerende lijnen zal overstellen, ofschoon hij zich het regt daartoe voor den Staat, voor het vervolg, bepaaldelijk voorbehoudt. *N. R. C.*

*— Uit 't N. Diep schrijft men ons van den 26. Julij. Gister avond verspreidde zich het gerucht in de gemeente dat op het exercitie-vaartuig Pro-patria kommt. 1. Luit. t. z. *Gobius* een stuk van 80 pd. was gesprongen. — Even daarna werd dat vaartuig binnen geboegseerd en verkreeg men de treurige zekerheid, dat zeven man, waaronder de algemeen geachte kommandant gedood en zes meer of minder gewond waren. — IJselijk is de verminking door de brokstukken van het kanon te weeg gebragt, en naar men verneemt is het aan de tegenwoordigheid van geest van een matroos te danken, dat niet het geheele vaartuig in de lucht is gevlogen; immers wierp hij, terwijl de vonken van het kruid tot digt bij de kruidkamer vlogen, deze toe en doofde de vonken. De lijken en gewonden zijn in het hospitaal opgenomen. Een der gewonden is heden nog bezweken. — Het lijk van den kommandant zou naar Haarlem vervoerd en in een familiegraf bijgezet worden.

Naar men verzekert is deze ramp aan de slechte kompositie van het stuk te wijten.

*— Bij gebrek aan dekens in de magazijnen, zullen er per bataillon naar het kamp te Zeyst worden medegenomen 250 dekens; terwijl de manschappen allen van een olieflesch je volgens het laatste model voorzien zijn.

— Bij den gemeenteraad te 's Hertogenbosch, is gisteren door tusschenkomst van den Kommissaris des konings in N. Braband, eene missive van den minister van binnenl. zaken ingekomen, waaruit blijkt dat die stad door Z. Exc. aan Z. M. den koning tot vestiging van eene der rijks kweekscholen voor het lager onderwijs zal worden voorgedragen.

— Dr. *Overduyn*, sekretaris van den raad van bestuur der kon. Akademie van Delft, wiens pas openbaar gemaakt adres aan den Koning bekend is, heeft thans een nader adres aan Z. M. gezonden, met eerbiedig verzoek zijn overijlden stap in deze hem niet toe te rekenen, en zijn vorig adres als niet door hem ingezonden te beschouwen.

— De heer *Brouwer van Hogendorp* wordt tegen het einde der maand van zijne reis naar Rusland in de residentie terug verwacht.

— Even als voor een aantal jaren de *Bourbon-grenaten*, waarvan het laden door officieren geschiedt, die daartoe onder eenen bijzonderen eed gesteld worden, door het hoofd der in ons land wonende Fransche familie *de Bourbon* werden uitgevonden, heeft dezer dagen een zoon van genoemd geslacht, te Breda als onder-officier in garnizoen, een kogel uitgevonden voor onze gewone geweren, waardoor het mik- en raakpunt even nauwkeurig is als bij onze tirailleurgeweren. De zaak is, naar men zegt, reeds aan het ministerie bekend gemaakt, en genoemde sergeant *Bourbon* zal eerstdaags in tegenwoordigheid van bevoegde beoordeelaars, in het kamp te Waalsdorp, zijne proeven toonen.

— Te Dordrecht is besloten een bronzen standbeeld voor *Ary Scheffer* op te rigten. Daar de gelden daartoe echter nog niet bijeen zijn, wil de kommissie eene groote verloting van schilderijen daarstellen, waartoe zij van alle Nederl. kunstenaars inzendingen wacht.

Behalve de *f* 500, voor dit doel door mevr. *Ristori* gegeven heeft deze nog te Amsterdam gezonden *f* 100,— voor 't fonds van *Apollo*, *f* 50,— voor 't weduwenfonds van *Arti et Amicitia* en *f* 50,— voor 't weduwenfonds van *Cæcilia*.

— Het volgend chronologisch overzigt van den veldtogt in Italië wordt door een Fransch blad medegedeeld:

10 Mei, vertrek des keizers naar Italië.
20 " overwinning bij Montebello.
30 " " " Palestro.
1 Junij, Overtogt over den Ticino.
3 " Overwinning bij Turbigo.
4 " " " Magenta.
6 " Intogt des keizers te Milaan.
8 " Overwinning bij Marignano.
11 " Intogt des keizers in Brescia.
24 " Overwinning bij Solferino.
26 " Overtogt van den Mincio.
8 Julij, Sluiten van den wapenstilstand.
12 " " " " vrede.

— Onder de voorwerpen van dagelijks gebruik zullen er wel weinige zijn, wier oorsprong raadselachtiger is dan die van onze bekende sponzen. Deze vindt men, zoo als men weet, in de zee, enkele ook in zoetwater. Maar wat ze eigenlijk zijn, is steeds twijfelachtig geweest. Vroeger hield men ze meestal voor zeegewassen, later bragt men ze tot de plantdieren en dacht men dat ze woningen waren van [illegible] polypen.

De Engelsche natuuronderzoeker *Bowerbank*, die zich reeds lang bijna uitsluitend met de waarneming der zeesponzen en dergelijke lagere zeedieren bezig houdt, heeft onlangs, zoowel bij eene zeespons als ook bij eene zoetwaterspons, duidelijk dierlijke levensverschijnselen bespeurd. Deze verschijnselen bestaan in een willekeurig uitstooten en inzuigen van water door middel van kleine gaten, waarvan hij gelooft, dat het dier ze voor elk gebruik op nieuw in zijne fijne huid vormt en dan weder volkomen sluit. Men moet erkennen, dat dit een zeer ongewoon verschijnsel is.

Tot het reinigen van vele dingen gebruiken wij dus, volgens den heer *Bowerbank*, dieren.

WATERHOOGTE.

Arnhem, 26 *Julij*, 1.30 El.; r AP. 8.25. Gev. 2 d.

Zitting van de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

In de zitting van de Tweede Kamer van gister is behandeld het voorstel der heeren *Strens*, *Olivier*, *Meeussen*, *Slicher van Domburg*, *Dommer van Poldersveldt* en *Sander*, strekkende tot het uitstellen der beraadslaging en over het wetsontwerp betreffende de Noorder-spoorweg.

De heer *Meeussen*, dat voorstel toelichtende, toonde aan dat op 12 Julij jl. het besluit genomen werd tot vaststelling der bedoelde beraadslagingen bij de veronderstelling dat het voorstel aangaande den zuidelijken spoorweg welligt nog in deze zitting zou kunnen in behandeling komen. Daartoe thans geene mogelijkheid bestaande, daar het voorloopig verslag over het laatste onderwerp nog niet bekend is en regering en kamer alzoo met elkanders gevoelen niet bekend zijn, zou het, zijns inziens, eene inbreuk op de parlementaire convenance zijn op het houden der beraadslagingen over de voordragt nopens den Noorderspoorweg aan te dringen. Hij geloofde dit te meer aangezien er een nauw verband tusschen de verschillende ontwerpen betreffende deze aangelegenheid, en het verlangen bestaat naar het aannemen van een stelsel van spoorwegen voor het geheele land. Behandeling van de onderscheidene voorstellen op zich zelve en afzonderlijk achtte hij hoogst verkeerd wegens het finantieel verband dat tusschen alle bestaat, en de noodzakelijkheid om eene rigting van lijnen te bepalen die met nut het geheele rijk doorsnijden, op zoodanige wijze dat het binnenlansch en internationaal verkeer daardoor bevorderd worde. Een volledig overzigt van het geheel op dit oogenblik niet bestaande, waren de leden, bij de behandeling van het wetsontwerp op den Noorderspoorweg, gelijk hij meende, niet vrij noch onbevangen in hun oordeel.

De gedane motie zou de goede afdoening der zaak bevorderen en dit zoude eer kunnen geschieden indien de regering bij de aanstaande zitting een nieuw wets ontwerp aangaande deze aangelegenheid inzond, waaromtrent geene of slechts korte schriftelijke behandeling behoefde plaats te hebben.

De heeren *Westerhoff*, *Blaupot ten Cate*, *Idzerda*, *van Heiden Reinestein*, *Zijlker* en *Dirks* bestreden de motie op onderscheidene gronden. Het terug komen op het vroeger door de Kamer genomen besluit omtrent de behandeling van het wetsontwerp betreffende den noorder-spoorweg achtten zij te zijn beneden de waardigheid der kamer en tegen het belang der natie, dit besluit was genomen in een tijd van politieke verwikkelingen in Europa en nu was er geen reden bij veranderde gelukkige omstandigheden zoodanig besluit te vernietigen, en daarmede dit onderwerp onafgedaan te laten en aldus het getal onbehandelde wetsvoorstellen onnoodig te vermeerderen. Sedert 1857 was reeds op het ten einde brengen dezer aangelegenheid door de Kamer aangedrongen, de Regering had gedaan wat zij vermogt en nu de zaak in staat van wijzen verkeerde was er geen aannemelijke reden te vinden daarin vertraging te brengen, en alzoo een staat van onzekerheid te doen voortduren. Liever wenschten zij eene verwerping van het ontwerp, dan eene voortvarende spanning te doen aanhouden en daardoor verwarring te stichten. Zoo voortgaande zou de eerbied voor den konstitutionelen regeringsvorm niet vermeerderen bij het steeds bemoeijelijken van de zijde van sommigen van het tot stand brengen van vele nuttige en belangrijke zaken.

De heeren *van Hoëvell*, *ter Bruggen Hugenholtz* en *Duijmaer van Twist* beantwoordden die sprekers, welke gewaagd hadden van intrigues van eenigen om de behandeling van dit ontwerp steeds te verschuiven en gaven den wensch te kennen dat in deze diskussie zonder hartstogtelijkheid het woord mogt gevoerd worden. De laatste en de heeren *Thorbecke* en *van der Linden* lichtten de vergadering in nopens de omstandigheden waarop in den loop der beraadslaging gedoeld was, dat niet volgens verlangen van sommigen het voorloopig verslag op het wetsontwerp nopens den Zuider-spoorweg zoo spoedig afgewerkt was als men wenschte, en gelijktijdig daarmede het voorloopig verslag was in behandeling gebragt van de Indische komptabiliteit, een onderwerp dat, veel vroeger ingekomen en onderzocht, niet onafgedaan mogt blijven, ofschoon om die reden evenwel toch de opmaking van het eerst bedoelde verslag niet op zijde gelegd was geworden.

De heer *Storm v. 's Gravesande* ondersteunde de motie hoofdzakelijk om de bijzonderheid, dat bij eene beraadslaging in het tegenwoordig oogenblik het wetsontwerp op den Noorderspoorweg gevaar zou loopen door verschillende minoriteiten van leden te worden afgestemd.

De heeren *v. Hall*, *v. Hoëvell* en *Thorbecke* verklaarden hunne stem afhankelijk te zullen stellen van het oordeel over deze motie door de regering uit te brengen, waarna de heer *Dirks* tot de regering de vraag rigtte, of deze in het begin der volgende zitting de bedoelde wetsontwerpen weder zou indienen, en of zij er genoegen mede zou nemen dat alsdan die zaak opgevat wierd in dien stand waarin het ontwerp nopens den noorderspoorweg zich thans bevindt, en het andere zich alsdan zal bevinden. Hij stelde in dien zin eene motie voor.

De minister van finantiën heeft te kennen gegeven niet te zullen treden in eenige wederlegging van de bezwaren door sommige Sprekers tegen de bedoelde wetsontwerpen bij deze gelegenheid ingebragt. Hij bepaalde zich tot de verklaring dat hij op den 12. Julij niet aangedrongen had op eene onmiddelijke behandeling der hier bedoelde zaak, maar ook geene reden voor uitstel daarvan had gevonden. Thans, nu eene bepaalde motie tot zoodanig uitstel was gedaan, en na de ondersteuning die zij ondervonden had, alsmede in aanmerking nemende de wijze waarop de beraadslaging daarover van wederzijde was gevoerd, zag hij geen reden, om zich tegen de aanneming van het voorstel te verzetten, zullende de regering in zoodanige aanneming berusten.

Nadat de heer *Mackay* nog op eene aanmerking van den heer *v. Heiden Reinestein* geantwoord en aangetoond had, dat bij de behandeling dezer zaak het belang van het algemeen alleen moet worden in het oog gehouden, en nadat de minister van binnenlandsche zaken op eene dienaangaande gestelde vraag van den heer *Ter Bruggen Hugenholtz* gezegd had, dat er aanschrijvingen waren gerigt aan de gemeentebesturen, die als belanghebbende bij de daarstelling van de zuiderlijn te beschouwen zijn, nopens de daar aan te geven ondersteuning, maar dat deswege nog geen berigten waren ingekomen, werden de beraadslagingen over de motie van de zes leden gesloten en deze met 47 tegen 17 st. aangenomen.

Tegen hebben gestemd de heeren: *Wybenga*, *Gevers Deynoot*, *Wintgens*, *Idserda*, *Ter Bruggen Hugenholtz*, *van der Veen*, *Lycklama à Nijeholt*, *Westerhoff*, *Taets van Amerongen*, *Reinders*, *Hoekwater*, *Dirks*, *Blaupot ten Cate*, *Sloet tot Oldhuis*, *Zylker*, *van Heiden Reinestein* en de voorzitter.

Daarna werd het voorstel van den heer *Dirks* in behandeling genomen. De heeren *Meeussen*, *van Hall*, *Dullert*, *Godefroi*, *Thorbecke*, *van der Linden* en *Wijbenga* voerden daarover het woord. Het werd op onderscheidene gronden bestreden, vooral met het oog op de bepalingen van het reglement van orde en op die der grondwet, welke de wijze van overweging van wetsvoorstellen voorschrijven terwijl men de regering wenschte in staat gesteld te zien om, naar aanleiding van de heden gevoerde beraadslaging zich den tijd tot de aanstaande zitting ten nutte te maken, om op sommige punten der verleende koncessien terug te komen, hetgeen het geval niet zou kunnen zijn indien het voorstel werd aangenomen. Dit werd met 51 tegen 10 stemmen verworpen.

Voor hebben gestemd de heeren *Strens*, *Dommer v. Poldersveldt*, *v. d. Veen*, *Lijcklama à Nyeholt*, *Dirks*, *Sloet tot Oldhuis*, *Slicher v. Domburg*, *Zijlker*, *v. Heiden Reinestein* en *Sander*.

Daarna zijn de beraadslagingen gevoerd over het wetsontwerp tot vaststelling der begrooting voor de gestichten te Ommerschans en Veenhuizen, voor het tweede half jaar 1859. Bij de behandeling van het voorstel in het algemeen deelden de heeren *Wintgens*, *Betz*, *Blaupot ten Cate* en *v. Voorthuyzen* eenige beschouwingen aangaande deze aangelegenheid mede. De laatste verzocht, ingelicht te worden omtrent de wijze, waarop de ten onzent nog in 1854 op nieuw bestendigde bepaling van art. 274 van het Code Pénal in Frankrijk wordt uitgelegd.

De minister van binnenlandsche zaken deed in zijne verdediging uitkomen, dat de regeling dezer aangelegenheid geheel voorloopig is, en dat de gestichten der maatschappij op het bepaalde tijdstip onder de zorgen der regering komende, en behoorende beheerd te worden, om die reden, ten einde de zaken niet te doen stilstaan, deze begrooting was ingediend, gevende hij voorts te kennen daarmede niet te bedoelen de zaak op de voorgestelde wijze voor het vervolg te bestendigen. De inlichtingen gevraagd door den laatsten Spreker zeide hij voor het oogenblik niet te kunnen geven.

De algemeene beraadslagingen afgeloopen zijnde, werden die over de artikelen aangevangen. De heer *Betz* stelde voor de bezoldigingen, toelagen en belooningen van ambtenaren en bedienden hetzij tijdelijk of voor vast in de gestichten aangesteld, in plaats van voor *f* 20.500.— voor *f* 18.250.— uit te trekken, welk voorstel met 32 tegen 20 stemmen werd aangenomen.

De vergadering tot hiertoe met de behandeling genaderd zijnde, heeft besloten die op heden voort te zetten.

Vervolg van het bijvoegsel.

HOOFDSTUK **IX**. Er zijn in deze gemeente 52 scholen voor lager onderwijs, waaronder 7 openbare gemeentescholen, 3 zondagscholen en 1 werkschool voor havelooze kinderen, waaraan tevens lager onderwijs wordt gegeven.

Te zamen tellen zij 5882 leerlingen, waaronder 3089 jongens en 2793 meisjes. Daarvan bezoeken 603 jongens en 502 meisjes of 1103 kinderen de openbare gemeentescholen.

Het getal kinderen tusschen 6 en 12jarigen leeftijd, bedraagt volgens de opgaven der wijkmeesters 6154. Daarvan zijn 3121 jongens en 3033 meisjes en ontvangen 501 kinderen of 264 jongens en 237 meisjes geen onderwijs; 197 kinderen genieten enkel huisonderwijs.

Ongeveer 4188 kinderen of 2218 iongens en 1970 meisjes ontvingen het onderwijs kosteloos of voor gering schoolgeld.

In het algemeen kan gezegd worden, dat het onderwijs in de lagere klassen der scholen, te veel aan jeugdige en onbedreven kweekelingen wordt overgelaten.

Algemeen wordt de klagt herhaald, dat de ouders uit de geringere volksklasse, hunne kinderen op te jeugdigen leeftijd aan het schoolonderwijs onttrekken.

Het getal hoofdonderwijzers in deze gemeente bedraagt 37, dat der hoofd-onderwijzeressen 12, der hulp-onderwijzers 78, en der hulp-onderwijzeressen 13. Het getal kweekelingen bedraagt ongeveer 60.

Reeds met den aanvang des jaars, werd het openbaar onderwijs in deze gemeente, geheel met de voorschriften der wet in overeenstemming gebragt. Alleen ten opzigte van sommige ondermeesters, die tot dusver nog niet tot hulponderwijzers konden aangesteld, of door anderen vervangen worden, is men genoodzaakt voorloopig gebruik te maken van den termijn, toegestaan bij artikel 70 der nieuwe wet op het lager onderwijs.

De kosten van het openbaar lager onderwijs in 1858 *zijn:*

Jaarwedden. 7 Hoofd-onderwijzers *f* 7450.00; 21 hulponderwijzers *f* 4865.00; 8 kweekelingen *f* 348.75.

Jaarwedden van onderwijzers in het teekenen en zingen *f* 300.00 en *f* 100.00. Onderhoud van schoollokalen, onderwijzers woningen enz. *f* 1867.50⁵. Groote herstellingen, huur, vergoeding enz. stellingen ruim *f* 4200. — Totaal *f* 19214.55⁵.

De opbrengst der schoolgelden was *f* 7180,01 zoodat het bedrag uit de gemeentekas was *f* 12034,54⁵.

Van de 45 bijzondere scholen in deze gemeente, zijn er 11 waar geen of slechts gering schoolgeld geheven wordt, meest Diakonie-scholen of vroegere bijzondere scholen der 1e. klasse. Verder telt men er onder, 5 of 6 vrij belangrijke kostscholen voor jongens en even zoo veel instituten voor meisjes.

In het kursusjaar, aanvang nemende met 16 Augustus 1858 telde de Technische school 38 leerlingen, waarvan 18 die reeds het onderwijs van den vorigen kursus hadden genoten en 20 nieuw toegelaten jongelieden.

Het getal leerlingen, die zich ter bijwoning der lessen aan de inrigting tot onderwijs voor den arbeidenden stand heeft aangemeld, bedroeg 70, waaronder 36, die reeds vroeger van het onderwijs hadden gebruik gemaakt.

De stedelijke zangschool telt 65 leerlingen, die in 2 klassen zijn verdeeld, die ieder 2 me 's weeks onderwijs krijgen.

Het getal leden der zwemschool bedroeg 779, waaronder 115 kweekelingen aan 's Rijks kweekschool voor militaire geneeskundigen. In 't geheel werden 21,805 baden gebruikt.

Er zijn in deze stad 8 bewaarscholen met 1059 kinderen.

Het getal leerlingen der latijnsche school bedroeg 71 op den 31. Dec. 1858.

Blijkens opgave van den rector magnificus was het aantal studenten aan de hoogeschool alhier op 31. Dec. 1851 als volgt:

Bij de Wis- en Natuurk. fakult.	14	alhier en	0	elders studerende.		
» » Godgeleerde	»	205	» »	14	»	»
» » Regtsgeleerde	»	184	» »	11	»	»
» » Letterkundige	»	8	» »	0	»	»
» » Geneeskundige	»	58	» »	7	»	»
		469		32		
Te zamen . . .		501				

De lessen aan 's Rijks Veeartsenijschool werden bijgewoond door 16 kweekelingen.

Het aantal kweekelingen aan 's Rijks Kweekschool voor militaire geneeskundigen, bedraagt 93, waarvan 14 voor de landmagt, 24 voor de zeemagt en 55 voor Oost Indië.

Door het Meteorologiesch-Instituut wordt o. a. gemeld, dat door 63 Nederlandsche schepen, die de werken van het Instituut meer of min in acht namen, op de uitreis naar Java gemiddeld 9,4 dag is gewonnen, terwijl 22 schepen naar Australië gemiddeld 13,1 etmaal vooruit waren.

Het Prov. Utrechtsch Genootschap van kunsten en wetenschappen telt 4 honoraire, 64 buitenlandsche en 490 gewone leden.

Het getal leden van het historisch genootschap bedroeg op 31 Dec. 1858, 51 honoraire en 206 gewone.

De vereeniging tot bevordering van nuttige kennis heeft gemiddeld een getal van 350 leden.

Het Leesmuseum telt 204 gewone, en 118 buitengewone leden, en heeft 182 tijdschriften en 43 dagbladen.

HOOFDSTUK **X**. In 1858 gaf de Aalmoesenierskamer uit *f* 35336.66⁵. Zij ontving *f* 35356.23⁵, en bedeelde 860 personen waarvan 440 gedurende het geheele jaar en 420 tijdelijk.

De Ned.-Herv., de Waalsch-Herv., de Remonstr.-Geref., de Ev.-Luth. diakonie, 't kerkbestuur der Doopsgezinde gem., de kerkeraad der Chr. Afgesch. gem., het R. Kath. Par. armbestuur, de Oud R. Kath. aalmoessenierskamer en kerkbesturen, het Nederl. Israëlitisch armbestuur, en de armenpotten der Nikolai- en Geertekerk, bedeelden onafgebroken 5659, tijdelijk 4358, en dus gezamentlijk 10053 personen. Zij gaven uit *f* 96990.26. Zij ontvingen *f* 69377.03.

Nog werden door de instellingen letter *c* ondersteund onafgebroken 736, tijdelijk 434; gezamentlijk 1170 personen.

De 16 godshuizen, behoorende tot de instellingen van weldadigheid, bedoeld bij letter *b* van art. 2 der wet, ondersteunden 377 oude lieden, 438 kinderen en 4 gebrekkigen; gezamentlijk 819 personen. Zij gaven uit *f* 55,855,66⁵. Zij ontvingen *f* 10.003,91⁵.

De kosten der verpleegden in de koloniën der Maatschappij van weldadigheid hebben in het jaar 1858 bedragen *f* 15825.02.

In 1858 zijn ten laste der stad derwaarts 81 personen opgezonden, die ter zake van bedelarij of landlooperij waren veroordeeld. Van de 81 werden 31 alhier veroordeeld.

De bank van leening werkte gedurende 1858 met een kapitaal van *f* 213,723.92⁵ tegen een rente van 2³/₈ percent. Zij beleende bij aanvang of bij vernieuwing 145,560 panden tegen eenen intrest van 12% van sommen van 50 cen tot *f* 99.00, en 8% van sommen daarboven. Zij loste 138,563 en verkocht 4566 panden.

De renten en boni bedroegen *f* 17966,67⁵, de uitgaven *f* 11800.00; zoodat de winst bedroeg *f* 6166.67⁵.

Van welke som *f* 4625.00⁵ aan het weeshuis kwam als rente van zijn kapitaal van *f* 200.000 en *f* 1541.67 aan stadskas voor de stads aalmoessenierskamer is uitgereikt.

De 10 zieken- en begrafenissen hadden eene gezamentlijke ontvangst van *f* 24.388.82⁵ en eene uitgaaf van *f* 20.767.24.

Gedurende het jaar 1858 is, tegen eene rente van 3 percent, in de spaarbank geplaatst eene som van *f* 80.535.98.

Van 406 personen, die zich in 1858 bij de hulpbank tot het verkrijgen van voorschotten hebben aangemeld, moesten er 58 om verschillende redenen worden afgewezen. Aan de overige 348 werden ten bedrage van *f* 24.580.00 sommen van *f* 5.00 tot *f* 100.00 ter leen verstrekt.

Gedurende 1858 zijn in het huis van bewaring en het burgerlijk en militair huis van verzekering opgenomen 125 personen, waaronder 12 jongelingen beneden de 16 jaren, 26 vrouwen, waaronder 3 meisjes beneden de 16 jaren, en 15 militairen.

Op 31 Dec. 1858 bedroeg de bevolking 36 personen waaronder 6 militairen en 4 vrouwen.

De bevolking der cellulaire gevangenis op hetzelfde tijdstip, bedroeg 82 mannen en 19 vrouwen.

HOOFDSTUK **XII**. Van het genootschap voor landbouw en kruidkunde, dat in 6 afdeelingen met ruim 700 leden verdeeld is, werd in het afgeloopen jaar eene afdeeling binnen de gemeente gevestigd, welke zich ten doel heeft gesteld om de belangen van landbouw, veeteelt, houtteelt, tuinbouw en kruidkunde te bevorderen.

De algemeene toestand van den landbouw blijft in deze gemeente landzaam vooruitgaan. De koop- en huurwaarde van landerijen blijft steeds klimmende.

De tuinbouw en bloemisterij verkeeren in bloeijende toestand. De warmoesierderijen strekken zich meer en meer uit en kunnen onder de beste van ons land gerekend worden.

Boomkwekerijen en houtteelt zijn in gunstigen staat.

Het kabinet van landbouw-werktuigen werd door 467 personen bezocht. Er werden 6 werktuigen nagemaakt en van 34 afteekeningen vervaardigd.

HOOFDSTUK **XIII**. Gedurende het jaar 1858 zijn ingekomen 157 aanvragen ter bekoming van jagt- en vischakten en 93 ter bekoming van kostelooze vergunning tot uitoefening der visscherij.

HOOFDSTUK **XIV**. In den toestand van Ambacht- en Fabrieknijverheid is sedert 't laatst verslag weinig verandering voorgekomen.

Aan den heer *D. Grothe* in koncessie verleend tot het oprigten eener fabriek van chemikaliën buiten de Weerd. Voorts werden in werking gebragt eene fabriek van gastoestellen van den heer *John Brijan* en eene fabriek van porceleinen kagchels van de gebroeders *Grassman*.

HOOFDSTUK **XV**. Gedurende het jaar 1858 zijn alhier ter markt aangebragt 80739 mudden aardappelen, als: 32856 mudden aan de landmarkt, en 46883 mudden aan de watermarkt. Zijnde 24122 mudden meer dan in 1857.

In het jaar 1858 zijn ter markt aangebragt:
75581 ponden gras en hooiboter, 19145 pd. weiboter, zijnde 8488 pd. minder dan in 1857.
10087 mudd. rogge, 1833 mudd. garst, 12406 mudd. haver, 40052 mudd. tarwe, 1337 mudd. koolzaad, 24460 mudd. boekweit, 502 mudd. hennipzaad, 6543 mudd. witteboonen, 2406 mudd. paardenboonen, 937 mudd. duivenboonen, 140 mudd. groene erwten, 111 graauwe erwten.

16239 mudden appelen, 4868 mudden peren, 124825 ponden kersen.

De kaasmarkt blijft voortdurend alleen door kleinhandelaars bezocht. Er werden ter markt gebragt: 40625 pd. Stolksche kaas, 9500 pd. Leidsche kaas.

Op de onderscheidene paardenmarkten zijn dit jaar aangebragt: 2162 boven 3 jaren, 593 paarden beneden 3 jaren, 172 veulens.

De aanvoer van runderen heeft bedragen: 10665 stuks boven 2 jaren, 3359 stuks beneden 2 jaren; de aanvoer van schapen 721, lammeren 739, vette varkens 533, magere varkens 4246, biggen 9650.

Er werden in het afgeloopen jaar binnen deze gemeente gelost 2,231 schepen, voerende te zamen 103,393 ton.

HOOFDSTUK **XVI**. Door den heer *Robbers* en Co., te Amsterdam, werd in werking gebragt eene Schroefstoomboot tusschen Amsterdam en 's Hertogenbosch, langs Weesp, Utrecht en Gorinchem, welke spoedig is gestaakt.

Door den Ingenieur der Nederl. Rijnspoorwegmaatschappij is medegedeeld, dat gedurende 1858 van het station Utrecht zijn vervoerd geworden;

In lokaal verkeer. Reizigers 1e. klasse 18.235, reizigers 2e. klasse 31.878, reizigers 3e. klasse 127.032, militairen 7.434, geleiders en gevangenen 824; te zamen 185.403, en 2423 direkt met Duitschland.

Passagiers-goederen 607,558 Ned. ℔, bestel-goederen 1.362.237 Ned. ℔, koopmans-goederen 8.456.319 Ned. ℔; te zamen 10.426.114 Ned. ℔. en 27.575.67 ontwaren direkt met Duitschland.

Rijtuigen 29 stuks, paarden 539. slagtvee 3452.

In lokaal verkeer was de opbrengst *f* 260.667.99⁵. in direkt verkeer met Duitschland *f* 12.608.95.

KONSTANTINOPEL, 15 Julij.

Naar 't bekend is is 't Turksche stoomschip Silistria, van Alexandrië naar Syrië, in de Middell. Zee verongelukt. Men zegt, dat daarbij 77 menschen zijn omgekomen. 't Ergste is echter, dat dit alleen is geschied ten gevolge van zorgeloosheid, brutaliteit en fanatisme. De *Presse d'Orient* berigt dienaangaande, dat 't vaartuig slechte machines had. In volle zee hoorde men onverwacht een hevig gekraak, waarop de machinist stopte. De kaptein beval echter door te stoomen. Spoedig hoorde men nu nader kraken, en kwam het water spoedig in 't schip. De Turksche bemanning bekommerde zich over niets, en bleef slapen; de Christenen aan boord, waaronder 15 Oostenr. zeelieden, beijverden zich echter, om 't schip te behouden. Toen men den volgenden dag een Egypt. brik ontmoette, wilde deze de passagiers niet opnemen. De kaptein en een Pacha namen des nachts met geweld voor zich en eenige Turken de boot in, en verlieten het vaartuig. Toen begonnen de Mahomedanen gewelddadigheden te plegen jegens de Christenen; zij roofden en plunderden, tot dat den tweeden dag de Egypt. brik weder in 't gezigt was, en deze thans de passagiers aanbood op te nemen tegen de volle uitbetaling der waarde van zijne lading. De uitbetaling moest echter eerst worden geregeld, zoodat intusschen de stoomboot van achteren was gezonken en vele passagiers uit zee moesten worden opgenomen.

TURIJN, 24 Julij.

De *Monitore Toscano* van 21 Julij behelst het volgend artikel:

„Het scheen, dat de geimproviseerde onverwachte en niet verlangde vrede alle weldaden had weggenomen, die men van den oorlog wachtte. Allengs verdwijnt die zinsbegoocheling, en bemerkt men, dat de vrede onverwacht gekomen is, om den indruk te doen voortleven door den oorlog voortgebragt. Wat wilde men met den oorlog? De nationale onafhankelijkheid verzekeren, en *Napoleon III* geeft nu in zijne aanspraak tot de groote Staatsligchamen te kennen, dat het denkbeeld der Italiaansche nationaliteit voortaan door alle vorsten van het schiereiland is aangenomen.

„Al wat met de Italiaansche onafhankelijkheid in strijd is of zou zijn, is onmogelijk geworden. De onderwerping aan Oostenrijk, op welke wijze ook, is onmogelijk, de regeringen en regerenden die Oostenrijk en niet de Italiaansche zaak gediend hebben of mogten willen dienen, kunnen niet meer bestaan. *Frans V* van Modena en *Leopold II* van Florence, die liever met Oostenrijk zijn gegaan dan met Italië gebleven, kunnen niet wederkeeren. *Ferdinand*, *Leopolds* zoon die zich zoo op zijne hoedanigheid van Oostenrijker liet voorstaan, dat hij eindelijk bij Solferino is gaan strijden en voor de Italiaansche wapenen het onderspit gedolven heeft, kan niet geduld worden.

„Voortaan heeft de vrede alleen de nationale onafhankelijkheid tot grondslag. De zaken en personen die dezen vijandig mogten zijn, zijn de zaken en personen van het verledene, niet die van het oogenblik, niet die van de toekomst."

Hetzelfde blad bevat nog het volgende:

„De Toskaners zijn opgeroepen om hunne vertegenwoordigers te kiezen in eene vergadering, die over het lot des lands moet beslissen. Die stemming is eene zoo ernstige zaak, dat zich niets gewigtigers voor een volk denken laat. Wat toch geldt het? Men moet Europa zeggen: „Wij willen het Oostenrijksch huis niet meer; wij mogen het niet meer dulden. Wij willen het niet meer, omdat het der Ital. nationaliteit zoo vijandig is, dat het bij Solferino bevochten is. Wij mogen het niet meer dulden, omdat het zeker is, dat, kwam het, bevlekt met het bloed van Solferino, terug, het slechts ons bestendig ongeluk zou kunnen veroorzaken en voor altijd den vrede van geheel Italië verstoren."

WEENEN, 24 Julij.

Tusschen Oostenrijk en Rusland is eene overeenkomst tot stand gekomen, waarbij de Russische en Oostenrijksche stoombooten regt krijgen tot regelmatige vaarten tusschen de havens van beide Rijken.

— 26 *Julij*. Met. 5 pCt. 73.50; Nat. 79.60; Bank 885.—; Noord-Bahn akt. —; Credit Anst. 210; O-Fr. Spoorw.-akt. 267,—; Lomb. Venet. —.—; Nieuwe —,—; W. op Lond. 3 m. 11.85; G. 18,—.

BERLIJN, 25 Julij.

Uit al wat in de laatste maanden is omgegaan blijkt ten duidelijkste, dat eene hervorming van den Bond en vooral van zijne militaire wetgeving noodzakelijk is. Intusschen moet men echter van Pruissen geen doortastende voorstellen in dien zin verwachten. Te regt toch zegt de *Weser. Ztg.*: „wat men onder de buitengewone omstandigheden des oorlogs spoedig maar ook minder zeker en duurzaam kan verkrijgen, daarnaar moet onder de gewone omstandigheden des vredes allengs getracht worden. Voortdurend, stelselmatig werken is het eenige wat onze wenschen tot verwezenlijking kan brengen. Daartoe echter kan ons het geluk des vredes ook in zoo verre aanmoedigen, daar in zijn schoot steeds de oogsten voor vrije volken verborgen liggen, terwijl de despoten meer grond hebben om den oorlog en over het algemeen het regtversmadend geweld te vertrouwen. Pruissen zal vooralsnog wel geen andere voorstellen doen dan tot bloot technische verbeteringen in de legerorganisatie; hervormingen van staatkundig gewigt zullen voor het tegenwoordige van onze zijde niet uitgaan.

HANNOVER, 25 Julij.

De finantieele kommissie heeft haar rapport heden uitgebragt. Zij meent, dat de regering 350,000 thlr. te veel aanvraagt en 2 millioen genoeg is. De kustverdediging houdt zij voor zeer geraden in het belang van Hanover en geheel Noord-Duitschland, maar zij twijfelt of die iets zal afdoen zonder vermeerdering van troepen, en dat zou op het oogenblik te veel van 's lands finantieele krachten geeischt zijn. Onder deze omstandigheden wil de komm. gaarne toestaan, wat voor de kustverdediging reeds uitgegeven of op grond van aanvaarde verpligtingen nog

te bestelen is, maar wenscht zij, dat de regering geene meerdere gelden daartoe bestede en pogingen doe om te bewerken, dat wat door ons voor de kustverdediging gedaan is, bij de berekening onzer bondsverpligtingen in aanmerking worde genomen.

LONDEN, 25 Julij.

Den 1. Aug. a. s. zal te Londen het overige en voornaamste gedeelte der beroemde bibliotheek van graaf *Libri* verkocht worden. Wanneer men den katalogus inziet staat men verbaasd over den rijkdom der verzameling, die inderdaad alle denkbeeld te boven gaat. De verkooping zal 12 dagen duren en ter waardering van de belangrijkheid der kollektie kan dienen, dat het eerste gedeelte, hetwelk eenige maanden geleden, gedurende acht dagen werd verkocht, 200,000 frs. heeft opgebragt. De graaf *Libri* heeft zich eene treurige Europesche vermaardheid verworven, daar hij bij verstek is veroordeeld wegens verduistering van boeken, handschriften, gravures, enz. De zeker niet alledaagsche dief, lid van het instituut, die de openbare bibliotheken gedurende vijftien jaren op schatting heeft gesteld, bezat onderscheidene hooggeplaatste vrienden. Nu hij aan den meestbiedende zal verkoopen wat hij gered heeft uit de groote schipbreuk, waarbij zijne eer is verloren gegaan, verwacht men een levendigen strijd tusschen de boekenminnaars uit alle landen der wereld.

Te Nieuw-York is onlangs een reuzencourant verschenen, die al wat van dien aard bestaat overtreft; want zij heeft het formaat van een billardtafel en is 8 1/2 vt. lang en 6 vt. breed. Deze mastodon der dagbladen heet: »*The illuminated Quadruple Constellation*," en telt acht mammouthzijden, elk van 13 kolommen. Het papier is zoo duurzaam en sterk (het weegt 3 centenaars per riem), dat het lang gebruikt kan worden, want het blad verschijnt slechts eens in de honderd jaren. Veertig personen hebben acht weken onafgebroken gewerkt om dit eerste nummer in de wereld te brengen.

Uit Noord-Amerika meldt men, dat de pogingen, aangewend ter ondersteuning van de oprigting van een Hongaarsch legioen, weinig vruchten hebben gedragen. *Kossuth* is er volstrekt niet populair.

— 26 *Julij*. Gec. 95 1/4; Peru 4 1/2 pCt. — ; 3 pCt. — ; Venez. 5 pCt. 28 1/2; 2 1/4 pCt. 15 1/2; Port. 3 pCt. 44 1/4; Sp. 3 pCt. 44 1/4; 1 1/2 pCt. 32 1/2.

PARIJS, 25 Julij.

Een gerucht wil, dat de keizer koningin *Victoria* een bezoek zal brengen en ook de keizer van Rusland en Oostenrijk en Hare Britsche Majesteit te gelijk bij zich zal noodigen.

Men verzekert, dat graaf *Walewski* een plan voor den Italiaanschen Bond ontworpen en aan de belanghebbende staten medegedeeld heeft.

Pius IX moet zich bereid verklaard hebben, het presidiaat van den Bond te aanvaarden. Dat hij er niet zoo dadelijk toe gezind was, blijkt daaruit, dat generaal *de Goyon* zich verpligt heeft gezien hem te kennen te geven, niet meer er voor in te staan, dat bij hem hulp en bescherming kon blijven verleenen, zoo hij zijne zaak van die van Italië scheidde.

De koning van Napels heeft zijne toetreding tot den Bond te kennen gegeven, en zich bereid verklaard wat hem betreft de spoedige organisatie te bevorderen, en zich te verstaan omtrent de te nemen maatregelen, de levering der kontingenten en de aanwijzing der Bondsvestingen betreffende. Men wacht in Napels belangrijke administratieve hervormingen.

Uit Turijn meldt men, dat binnen kort het konstitutioneel regeringstelsel zal hersteld worden.

De 15 Aug. zal dit jaar met bijzonder veel luister gevierd worden. De prefekt der Seine heeft daartoe de beschikking over een onbeperkt krediet erlangd.

De *Patrie* komt heden voor de zaak der nationaliteiten op, en tracht te bewijzen, dat men haar niet met die der revolutie verwarren moet. Dit had men tot dusverre steeds met betrekking tot Italië gedaan, hoezeer men toch moet toegeven, »dat een volk, dat zijne vrijheid en onafhankelijkheid wil terug erlangen, mag zamenspannen." Die theorie past het blad ook op Hongarijë toe, iets dat Oostenrijk gewis niet zeer aangenaam kan zijn.

— 26 *Julij*. Rente op tijd 3 pCt. 67.90; Fr.-Oost. Spw. 557,—; Sp. 1 1/2 pCt. 41 1/2; 3 pCt. 31 1/2.

ADVERTENTIEN.

*** Ondertrouwd:

J. J. HAAK

met

TH. A. J. F. COMHAIRE.

Utrecht, 23 Julij 1859.

Eenige en algemeene kennisgeving.

*** Voorspoedig bevallen van een' ZOON vrouwe CLOTTERBOOKE PATIJN VAN KLOETINGE, geboren CALKOEN.

27 Julij 1859. Huize *Veldheim*, nabij Zeist.

*** Voor de vele blijken van belangstelling bij de bevalling mijner Echtgenoot ondervonden, betuig ik, ook namens haar, bierbij hartelijk dank.

Utrecht, E. P. TEMMINCK,
23 Julij 1859. Notaris.

*** Het Bestuur der Afdeeling IJsselstein van het Genootschap van Landbouw en Kruidkunde in de provincie Utrecht, noodigt alle belangstellenden uit om mede te werken tot de

TENTOONSTELLING VAN VEE

EN

VOORTBRENGSELEN VAN DEN LANDBOUW,

welke zal worden gehouden te IJsselstein in de Paardelaan, op Vrijdag den 19. Augustus 1859, overeenkomstig het daarvan algemeen verspreide Programma, waarbij zeer belangrijke premiën worden uitgeloofd.

De aangifte moet geschieden vóór of op den 10. Augustus 1859, bij een der Leden van het Bestuur.

Het Bestuur voornoemd,
Jhr. Mr. J. P. STRICK VAN LINSCHOTEN, Voorzitter.
H. D. G. A. IMMINK, Secretaris.

Verpachting van Boomvruchten te Montfoort,

*** op Donderdag den 4. Augustus 1859, 's morgens om 11 ure in het logement *de Gouden Leeuw* aldaar, ten overstaan van den Notaris H. A. MEENDERINK.

*** Op Dingsdag den 9. Augustus 1859 en volgende dagen, des voormiddags ten 10 ure, zal men in het lokaal van verkoopingen achter St. Pieter F 363 te Utrecht, ten overstaan van den Notaris DE GRAAF, in het openbaar om kontant geld verkoopen: Eenen netten en zindelijken **Inboedel**, behoorende tot de nalatenschap van Mej. *P. H. van Mariënhoff*, bestaande in Mahonichouten en andere zoo grove als kleine Meubelen, Piano, staand Horologe, Pendules, Ledikanten, Bedden met toebehooren, Dekens, Matrassen, Tapijten en Gordijnen, ZILVERWERK, oude Blaauwe, gekleurde en andere PORCELEINEN, Aardenwerk (waaronder twee TAFELSERVIESEN), Tafels, Stoelen, Kanapé's, Spiegels, Prentschilderijen, Koper, Tin, Blik, IJzerwerk enz. Breeder omschreven bij notitie, welke in tijds aan gezegd lokaal, à 10 cents te bekomen zal zijn en bezigtigd kan worden Maandag 8 Augustus van 10—3 ure.

*** **Er wordt te koop gevraagd;** Een HEERENHUIS met grooten aangelegden Tuin, gelegen in de nabijheid van eene groote stad in de provinciën Gelderland, Utrecht of Noord-Brabant, om met Mei aanst. of eerder te aanvaarden. Franco brieven onder letter S. bij den Boekhandelaar H. B. BREIJER te Arnhem.

*** Door bijzondere omstandigheden is op een der schoonste standen van deze stad, **dadelijk te huur,** eene binnen korte jaren bijna nieuw gebouwde HUIZINGE met Elf zoo Boven- als Benedenkamers, meest allen voorzien van stookplaatsen, behangen en geplafonneerd, — voorts Keuken, Kelders enz. — Met een riant uitzigt op het Plantsoen en de Kromme Nieuwe Gracht.

Te bevragen bij VAN DORSSEN, Mr. Timmerman op het Steenweg.

*** **Te huur wordt gevraagd,** tegen 1[o] November e. k. of eerder te Utrecht op eenen goeden stand, een ruim HUIS, voorzien van de noodige gemakken, liefst met eenen Tuin, tegen eenen huurprijs van *f* 600 tot *f* 900. Men adressere zich franco onder letter A. aan het bureau dezer Courant.

FINALE UITVERKOOP

van Linnens en Tafelgoed,

in den Gouden Leeuw op het Oudkerkhof.

*** Volgens annonce in de Courant van 25 Julij.

Voor alle Artikelen wordt geguarandeerd, als zijnde zuiver garen.

*** **Men verlangt** in eene drukke huishouding eene bekwame KEUKEN- en WERKMEID, van de P. G., voor *f* 90.— en *f* 70.— 'sjaars.

Eerlijk- en zindelijkheid zijn hoofdvereischten. Adres met franco brieven Lt. P. bij de Boekhandelaren NOLET & ZOON te Utrecht.

*** Een ongehuwd Heer **verlangt** eene VRIJE GEMEUBELEERDE KAMER met bediening. Naauwkeurige opgaven worden verzocht bij brieven onder letter N, bij de Wed. M. MELDER. Boekhandel O. G. bij de Gaardbrug te Utrecht.

*** **Men verlangt** tegen November a. s. hier ter stede in een deftig gezin, zonder kinderen, eene bekwame KEUKENMEID van de Prot. Godsd. tegen een jaarlijksch loon van *f* 70,—. Alleen die van goede getuigschriften voorzien zijn, zullen in aanmerking komen. Adres, franco letter G. bij de Boekhandelaren J. G. VAN TERVEEN EN ZOON, O. Gracht over de Bezembrug.

*** Tegen primo November **wordt verlangd,** eene bekwame KAMENIER, goed met de wasch kunnende omgaan, en van goede getuigen voorzien. Franco brieven lett. M. bij J. W. EVERSZ, Boekverkooper te Zeyst.

URBANUS PILLEN,

bereid volgens het aloude en echte Recept waarop men in het bijzonder attent maakt.

*** Zijn zeer nuttig in ongesteldheden der MAAG, en werken heilzaam op de SPIJSVERTERING. Zij zijn uitmuntend tegen de GAL, SCHERPTE in het BLOED, en UITSLAG der HUID, zij zijn ZACHT LAXEREND en SLIJMAFDRIJVEND. Verzegelde doozen van 37 1/2 Ct. en dubbele Doozen van 75 en 150 Ct., zijn in onderstaande Dépôts verkrijgbaar gesteld.

Amsterd., J. Alsteede Droogist Heilig Weg D. 321.	Nijmegen Gebr. Swemmelaar
Amersf., Gebr. Bruning.	Rotterd., A van den Toorn, Apoth., Weste Wagenstr.
Arnhem, S Holland.	Tiel, D. v Wermeskerken.
Breukelen, J. Vlaanderen.	Utrecht, F. Altena, Apoth. en Droog. op het Steenweg over de Donk ratr N°. 372.
Brummen, S. J. van Rijn	Wageningen, A. Assman.
Culenburg, C. Rademaker.	Woerden, L. Ruijten
Deventer, J. Muller.	Wijk bij Duurs., Wed. C. Zorn.
Gorinchem, H. F. de Mol.	IJsselstein, H. Moolhuizen.
Harmelen, J. C. Haassc.	
Leksmond, H. Glinderman.	

DE PILLEN VAN HOLLOWAY zijn het uitmuntendste middel voor ongesteldheid aan *maag* en *lever*. E... T......, te Purmerend was gedurende negentien jaren in een elendigen toestand en een ware last voor zijne vrienden. Hij leed zoo sterk aan lever- en maagziekte, dat hij dikwijls weken lang het bed niet kon verlaten. Alle geneeskundige hulp was vergeefsch, en hij hield eindelijk op dezelve in te roepen. Negen weken geleden, begon hij de pillen van *Holloway* te gebruiken, en thans heeft hij aan den Professor *Holloway* geschreven, onder uitdrukking van zijn dankbaar gevoel, dat hij volmaakt hersteld is.

Door het vermeerderd debiet zijn de prijzen als volgt: Doosjes Pillen à *f* 0,80, *f* 1,85, *f* 3,00, *f* 6,75, *f* 13,50, *f* 20,50. Potjes Zalf à *f* 0,80, *f* 1,85, *f* 3,00, *f* 13,85, *f* 20,95.

Zijn op *franko* aanvragen à kontant te bekomen bij L. J. GROOTENDORST, te Utrecht, bij G. C. T. VAN DE ROEMER, te Amersfoort, en bij J. STRAATMAN, hoofddépôthouder te 's Bosch, alsmede te Londen, Strand, 244. en New-York 80 Maiden Lane. HOLLOWAY'setablissement.

WAARNEMINGEN, gedaan op het Koninklijk Nederl. Meteorologisch Observatorium te Utrecht. (*Zonnenburg.*)

Julij.	Uren.	Wind-rigt.	Wind-kr.	Barom. bij 0°.	Ther F.	Afwijk. d.Temp.	Vochtigh.	Gev. regen.	*Opmerkingen.*
			N. a						
26	2	wzw.	4.0	764.27	73.0	+ 1.1	0.74	0.1	Bewolkt.
	10	w.	0.0	64.46	60.6	— 1.4	0.98	0.	Bijna helder.
27	8	wzw.	1.5	63.61	70.9	+ 3.1	0.80	0.	Zw. bewolkt.

PRIJZEN DER EFFEKTEN.

AMSTERDAM 26 Julij 1859.

NEDERLAND.					
Werkel. Schuld	2 1/2 pCt.		63 1/2	63 3/4	63 3/4
dito dito	3	"	75 5/8		
dito dito	4	"	96 1/16	97	96 13/16
Handelmaatschappij. .	4 1/2	"	128	128 1/2	128
Oost-Indische Leening	4	"	96	96 1/8	
BELGIE.					
Certifik. bij *Rotschild* .	2 1/2 pCt.		51 5/8		
SPANJE.					
Obligatien	1 3/4 pCt.		31 3/4	32	
Binnenl. Schuld. . . .	3	"	40 7/8	41 1/16	40 5/16
Amortisable			9 1/2	9 5/8	
Bewijzen Koepons			4 7/16		
PORTUGAL.					
Obligatiën	3	pCt.	44 7/16	44 9/16	44 9/16
dito 1856/57	3	"	43 1/2	43 5/8	43 9/16
RUSLAND.					
Oblig. bij *Hope en C°*.	5	"	104 1/4	104 3/8	104 3/8
Obligat. 1828 & 1829.	5	"	102 1/4		
Certifikat. 1831 & 1833	5	"	89		
Cert. bij *Stieglitz* . . .	4	"	85 7/8	86 1/4	86 1/4
dito 5e Serie	5	"	94 3/4		
dito 1855 6e Serie . .	5	"	100 1/4	100 7/8	
dito Adm. te Londen	4 1/2	"	96 1/4		
Certifik. van Assign. .	6	"	65 3/4		
POLEN.					
Aand. 1835, fl. 500			154 1/2		
Obligatiën	4	pCt.	79 5/16	79 3/8	
PRUISSEN.					
Obligatiën	5	"	99 7/8	100 1/16	
OOSTENRIJK.					
Oblig. Metaliek	5	pCt.	58 3/8	58 7/8	58 5/8
Oblig. Rente Am.. . .	5	"	74 3/4	75	75
dito dito Nat. 1854. .	5	"	62 1/8	62 3/4	62 1/16
dito dito	2 1/2	"	31 3/16	31 3/8	31 3/16
BRAZILIE.					
Geldl. 1824, £ 100 . .	5	pCt.	99		
AMERIKA.					
Venez. Oblig.	3	"	27 1/2	27 3/4	
Grenada, Oblig. . . .	3 1/4	"	16 1/4	16 1/2	
Mexiko, Obl.	3	"	18 1/4		
N-. Am. Illin.Obl. C. B.	7	"	81 3/8	81 1/2	

Snelpersdruk van L. E. BOSCH EN ZOON.

Bijvoegsel bij No. 177
van de Utrechtsche Prov. en Stads-Courant.

Het **jaarverslag** door Ged. Staten, in de zomervergadering van 1859 aan de Prov. Staten uitgebragt, bevat o. a. 't volgende:

HOOFDSTUK **I.** De wettige bevolking op 31 Dec. 1857 bedroeg Mann. 77886 Vrouw. 80552 Totaal 158,438 en bedroeg op 31 Dec. 1858 Mann. 78497 Vrouw. 80853 Totaal 159,350, waarvan ruim 97,500 Protestanten, 58,700 R. Kath. 1600 Israël. enz.

De feitelijke bevolking was op 31 Dec. 1858 Mann. 80567 Vrouw. 81682 Totaal 162,249.

HOOFDSTUK **II.** Na in dit hoofdstuk te hebben gewaagd van de veranderingen in 't gewestelijk bestuur voorgevallen, van de verkiezingen en van de werkzaamheden der Statenvergaderingen wordt omtrent de archieven gezegd: In het afgeloopen jaar is bij de archieven der provincie het supplement van den bestaanden inventaris der diplomata voltooid. In den loop van eenige jaren heeft, zoo als bekend is, het gewestelijk bestuur meermalen de gelegenheid gehad om zich weder in het bezit te stellen van een aantal vroeger hier aanwezige oorspronkelijke bescheiden. Onder deze bevonden zich vele perkamenten brieven en voorzeker niet de minst gewigtige. Hoe nadeelig het ook in vele opzigten geweest zij, dat deze stukken buiten de archieven waren geraakt, zoo bleven zij in bijzondere handen beveiligd tegen de ruwe behandeling, die de provinciale verzameling vroeger meer dan eens moest ondervinden. Deze terug verkregen diplomata bevinden zich dan ook over het geheel in beteren toestand dan die, welke bij het bestuur der provincie bleven berusten, en enkelen zijn van zeer fraaije zegels voorzien.

De begrooting der kosten van het provinciaal bestuur voor zooveel het Rijks-bestuur is, was over 1858 in uitgaaf ƒ 42,280, waaronder jaarwedden van den Kommissaris des Konings ƒ 7000.— Van zes leden van gedeputeerde Staten ƒ 9000.— Van den griffier ƒ 2500.— Van de ambtenaren en bedienden ƒ 13700.—

De begrooting der enkel provinciale en huishoudelijke inkomsten en uitgaven was in inkomsten en uitgaven ƒ 82,090,79^5.

Onder de inkomsten was ƒ 11666,— opc. geb. eigendom ƒ 18387,— opc. ongeb. eigend. ƒ 22732,— opc. person., — onder de uitgaven ƒ 16684,— aflossing, ƒ 10,000 bijdrage verbetering Holl. Yssel, ruim ƒ 15,000 voor wegen, enz.

HOOFDSTUK **III.** Het getal kiezers voor de benoeming van leden van den gemeente-raad bedraagt in de provincie Utrecht 7648.

De ordening der gemeente-archieven, wier bewerking, om den afstand van de hoofdplaats der provincie, voor onzen archivaris eigenaardige moeijelijkheden oplevert, wordt regelmatig voortgezet. In het afgeloopen jaar is de inventaris der diplomata van het archief der stad Amersfoort voleindigd.

De begrootingen van al de gemeenten over 1858 wijzen gezamenlijk aan: In gewone ontvangsten. ƒ 748,416.12^5
In buitengewone ontvangsten . . . . . - 137,864 38^5
Totaal. . . . ƒ 886,280.51

daaronder opc. op 's Rijks dir. bel. en hoofd. omslagen ƒ 318,363.44^5, opc. op 's Rijks akz. ƒ 231,879.72 en heffingen voor het gebruik van openbare werken ƒ 83,856.26. De uitgaven zijn bij de plaatselijke begrootingen over 1858 uitgetrokken: Gewoon . . . ƒ 825,220.39^5
Buitengewoon . - 58,344.55^5
ƒ 883,564.95, waaronder kosten van het gemeente-bestuur ƒ 177,760.95, kosten van publieke werken 189,478.70, kosten van het openbaar onderwijs ƒ 51,165.80, toelagen voor onderstand en van liefdadige instellingen ƒ 112,116.50^5, renten gem. schulden ƒ 30,711.93 en aflossing van idem ƒ 43,750.—

Tot bestrijding der gemeente-behoeften zijn, met uitzondering van Amerongen, Driebergen, Eemnes, Leersum, Rhenen, Rijsenburg, Vreeswijk en Zeyst, in alle gemeenten hoofdelijke omslagen gevorderd, die over 64 gemeenten hebben bedragen ƒ 179,309.68.

HOOFDSTUK **IV.** Te Amersfoort zijn in de eerste zes en in de laatste twee maanden des vorigen jaars zeer veel zieken geweest. Ook dáár hebben even als in de hoofdstad der prov. de pokken epidemisch geheerscht.

In Wijk bij Duurstede heeft de epidemie van typhus abdominalis, tot in den zomer van 1858 voortgeduurd. Kennelijk was er eene algemeene oorzaak, die hier als voornaamste opwekking diende, namelijk een miasma, uit den modder van den krommen Rijn, die bijna geheel droog was en waarin de stadsriolen uitloopen, ontwikkeld.

Te Montfoort en in den omtrek van die stad heeft eene zeer uitgebreide epidemie van pokken geheerscht, welke, in Januarij begonnen, verscheidene maanden heeft aangehouden.

De pokken-epidemiën hebben tot veelvuldige inentingen geleid. Het gevaar des oogenbliks heeft de lauwen en onverschilligen, immers op de meeste plaatsen, opgewekt en mening vooroordeel doen prijs geven, uit de natuurlijke zucht tot zelfsbehoud. Bedroeg het getal der bekend geworden koepok-inentingen, welke gedurende 1857 in dit gewest hadden plaats gehad, slechts 2072, in 1858 is dit tot 5952 geklommen.

In de zoo veel te wenschen overlatende regeling der prostitutie binnen de hoofdstad der provincie is deze verbetering aangebragt, dat de publieke vrouwen wekelijks door een geneeskundige behoorlijk worden onderzocht.

Een der belangrijkste maatregelen tot voorkoming van ziekten is een behoorlijk toezigt op de levensmiddelen. Het is bekend, dat zulk een toezigt op vele plaatsen, of niet bestaat, of althans zeer onvolkomen is. Op nieuw is dit aan de kommissie gebleken door de aanzienlijke hoeveelheid vleesch van aan ziekte gestorven of verongelukte beesten, welke uit eene naburige provincie in Utrecht wordt ingevoerd. Zij heeft de aandacht der autoriteiten daarop gevestigd.

Te Amersfoort blijft een stadsziekenhuis steeds onder de pia vota behooren. Het St. Elisabeths-gasthuis beantwoordt bij voortduring aan zijne bestemming.

De geneeskundige verpleging der armen is op denzelfden voet gebleven. Zij laat altijd veel te wenschen over.

HOOFDSTUK **V.** Het getal der tot de loting der nationale militie ingeschrevenen voor de ligting van 1858 bedraagt 1510 manschappen.

Het door de provincie te leveren kontingent beliep:
Gewoon 447
Buitengewoon . . 14 te zamen 461

De sterkte der schutterijen in de provincie is als volgt:

Dienstdoende schutterijen.	Aktief	992	
	Reserve	714	
			1706
Rustende schutterijen.	Aktief	1466	
	Reserve	1293	
			2759
	Totaal . . .		4465

HOOFDSTUK **VI.** In deze provincie bestaan 67 Nederd. Herv. gemeenten, welke door 84 leeraren worden bediend, en buitendien nog 7 andere prot. gem.

Hte getal R. K. kerkgemeenten is 42, welke bediend worden door even zoo veel pastoors en onderscheiden kapellaans.

De nieuw opgebouwde kerk der Herv. gem. te Mijdrecht is den 27. Junij 1858 ingewijd. De herstellingen aan de Domkerk te Utrecht werden voortgezet. De kerk der Ev. Luth. gem. te Amersfoort werd geheel hersteld. De kerk voor de R. K. gem. te Veenendaal werd voltooid.

HOOFDSTUK **VII.** Met den eersten Januarij van dit jaar trad in werking de wet van den 13. Aug. 1857 op het lager onderwijs en het kon. besl. van den 5. Dec. 1857, waarbij eene nieuwe verdeeling der provincie in schooldistrikten werd vastgesteld. Volgens dat besluit zijn er in dit gewest vijf schooldistrikten.

Met den 1. Jan. trad insgelijks het schooltoezigt in werking, gelijk dat bij art. 52 der nieuwe wet is ingesteld. In te gaan met dien dag, werden dan ook bij kon. besl. van den 16. en 23. Dec. 1857 de inspekteur en de schoolopzieners benoemd.

Nog werden ingevolge art. 54, al. 2, der wet in de gemeenten Utrecht, Zeyst, Amersfoort, Soest, Rhenen en Ysselstein plaatselijke schoolkommissiën door den gemeenteraad benoemd. In de overige gemeenten worden, volgens het eerste lid van dat artikel, de werkzaamheden dier kommissiën waargenomen door burgemeesters en wethouders.

Daar de overgroote meerderheid der gemeenten geheel of ten deele gebruik maakt van den termijn, bij art. 70 der wet voor het in werking brengen van vele harer belangrijkste voorschriften toegestaan, hebben onze werkzaamheden, voor zoo verre de regeling van het onderwijs in de gemeenten betreft, zich hoofdzakelijk bepaald tot het kennisnemen van eenige plannen tot zoodanige regeling. Alleen de gemeente Utrecht maakt eene loffelijke uitzondering, waar reeds met het begin des jaars eene geheel nieuwe regeling in het werk is getreden, volgens welke door zeven openbare scholen in de behoeften wordt voorzien.

In de provincie waren den 31. Dec. aanwezig:
Openbare scholen, alleen voor gewoon lager onderwijs 78. Openbare scholen, voor meer uitgebreid lager onderwijs 5. Bijzondere gesubsidiëerde scholen 7. Bijzondere niet gesubsidiëerde scholen 78. In het geheel 168.

Het getal schoolgaande kinderen was in Jan. 9316 jongens. 7390 meisjes; kosteloos onderwezenen 3196 j., 2715 m.; — in Julij 8686 j., 7573 m.; kosteloos onderwezen 3216 j., 2911 m. Het onderwijs werd gegeven door 141 hoofdonderwijzers, 143 hulponderwijzers en 83 kweekelingen; en door 22 hoofdonderwijzeressen, 31 hulponderwijzeressen en 12 kweekelingen. Bovendien waren er in de provincie, voor zoo veel bekend, 29 huisonderwijzers en 14 huisonderwijzeressen.

Het getal leerlingen der latijnsche school bedroeg op 31 Dec. 1858: te Utrecht 7, 4 meer dan in 1857. Te Amersfoort 27, 2 minder dan in 1857.

HOOFDSTUK **VIII.** In de verslagen over 1856 en 1857 is medegedeeld, dat de werking der wet van 28. Junij 1854 de verwachting had teleurgesteld. Sedert is die overtuiging meer bevestigd, zoodat ook over 1858 't oordeel over die werking in het algemeen ongunstig moet zijn. Slechts in Utrecht, Amersfoort en weinige andere gemeenten zijn de uitspraken over de armenwet voldoende. In de overige gemeenten waren de klagten en bezwaren algemeen. Ze zijn:

1⁰. De meeste kerkelijke armbesturen steunen zich te veel op hunne onafhankelijkheid.

2⁰. De bepalingen der wet aangaande het domicilie van onderstand geven steeds aanleiding tot moeijelijkheid.

3⁰. De verpligting tot vergoeding van onderstandskosten der elders verpleegden drukt zwaar op de gemeenten, en in het algemeen zijn de uitgaven wegens kosten van onderstand sinds het in werking treden der wet aanhoudend toegenomen.

Uit de gemeente-rekeningen blijkt namelijk, dat in die gemeenten de gezamelijke kosten van onderstand over 1853 en 1854 veel minder dan ƒ 10000.—, over 1855 ongeveer ƒ 10000.—, over 1856 bijna ƒ 15000.— en over 1857 omstreeks ƒ 18500.— bedroegen.

De subsidiën voor instellingen van weldadigheid beliepen in deze provincie in de jaren 1853 tot 1859 ƒ 49779.43^5 ƒ 47787.38^5, ƒ 51524 90^5, ƒ 52910.31, ƒ 48427.13^5, ƒ 48908.54^5 en ƒ 45320.70^5.

De gemeente-uitgaven en ontvangsten voor het armwezen waren in dezelfde jaren ƒ 100,157.96^5, ƒ 101,155 10^5, ƒ 116,422.14, ƒ 121,827.91, ƒ 126,034.68, ƒ 129,888.52^5 en ƒ 125,383.50^5. De ontvangsten ƒ 1920.64^5, ƒ 5713.46, ƒ 4675.57^5, ƒ 5887.98, ƒ 9054.04^5, ƒ 10,545.50 en ƒ 10,527.82.

De staat der bedeelden en der uitgaven en ontvangsten van de gezamentlijke instellingen van weldadigheid tot verzorging van armen over 1858, geeft aan voor de bedeelden in 't geheel doorloopend 15,540, tijdelijk 11,176, voor de uitg. ƒ 458,014,42 voor de ontv. ƒ 322,591,46^5.

HOOFDSTUK **IX.** De ingestelde Rijks-veldwachtdienst werkte gunstig, vooral in die gemeenten, alwaar een Rijksveldwachter was gestationneerd, zoomede in die, welke in de onmiddelijke nabijheid van zoodanig stationnement gelegen zijn.

Het personeel moet echter als te gering aangemerkt worden, om in het belang der algemeene veiligheid voldoende diensten te bewijzen.

Bij kon. besl. van 19 Jan. 1858, is aan het gemeentebestuur van Amersfoort de gevraagde vergunning verleend tot de oprigting eener gaz-fabriek, die den 1 Aug. 1859 zal in gereedheid zijn.

In den loop van 1858 werd het voormalige kasteel te Montfoort door het Rijk gehuurd voor den tijd van 12 achtereenvolgende jaren, om te worden ingerigt tot eene gevangenis voor jeugdige vrouwelijke veroordeelden, tevens huis van verbetering en opvoeding voor meisjes, ter vervanging van de daarvoor bestemde, doch niet meer geschikte gevangenis te Amsterdam. Met de verbouwing van genoemd kasteel is in het afgeloopen jaar aangevangen; de in deinstelling is begonnen.

De cellulaire gevangenis te Utrecht werd behoorlijk onderhouden; evenwel bleven enkele der noodzakelijk beschouwde voorzieningen zonder gevolg en moest door het inpompen van singel-grachtwater weder in een gebrek aan water worden voorzien.

De arbeid der gevangenen is overeenkomstig de bestaande verordeningen behoorlijk verrigt, en heeft grootendeels bestaan in het vlasspinnen en breijen, terwijl, zoo veel de omstandigheden dit medebragten, door de mannelijke gevangenen te Utrecht nog andere werkzaamheden zijn verrigt.

HOOFDSTUK **X.** De kohieren der dir. bel. bedragen: de grondbel. in 1858 voor geb. eigend. ƒ 276.807,99.
„ „ „ „ „ ongeb. „ - 415,332,97.
in 't geheel ƒ 1860,07 meer dan in 1857.

Het personeel was in 1858/9 met de opcenten ook der gemeenten ƒ 576,966,20, of ƒ 6161,07 meer dan in 1857.

De patenten waren in 1858/9 in 't geheel ƒ 111,078.02 of ƒ 1589,48 meer dan in 't vorige jaar.

De opbrengst der in- en uitgaande regten is in 1858 geweest ƒ 15,936,965 bijna ƒ 300 minder dan 1857.

De akzijnsen waren ƒ 874,853,70, of ƒ 4574,395 minder dan in 1857.

De opbrengst van zegel, registr. sukzessie regten enz. in 1858 met de opc. ƒ 1,097,444,89^5 of ƒ 393,734 meer dan in 1857, waarvan alleen aan sukzessie regten ƒ 278,884,70 meer.

HOOFDSTUK **XI.** In den toestand van de rivier de Nederrijn en Lek is, wat het vaarwater en de oevers betreft, geene beduidende verandering waargenomen.

Dit jaar kenmerkte zich nog meer dan het voorgaande door buitengewoon lage waterstanden.

Voor de scheepvaart is het meest belemmerende riviervak dat tusschen Hagestein en het fort Willem II. te Honswijk, alwaar zich vele zandbanken hebben geplaatst, die langzamerhand door den krabht van den stroom, in verband met aangelegde en nog te maken werken, tot het beperken en regulariseren van het stroomgebied en het vaarwater, moeten worden opgeruimd.

De verdere verhooging en verzwaring van den Grebbedijk is tot stand gekomen en op zeer deugdzame wijze voltooid.

In April is afgesloten het kontrakt tusschen het rijk, het kollegie van den Lekdijk bovendams en de stedelijke regering van Utrecht, voor het verhoogen der buitenkade te Vreeswijk, ten einde die tot hoofdwaterkeering in te rigten, en het vervangen der houten buitenschoeijing tusschen de sluizen door eene bazaltkade.

Het werk is aanbesteed voor ƒ 21,550.—, en in 1858 voor nagenoeg de helft voltooid.

De in 1857 aanbesteede verdiepingswerken in den Hollandsche IJssel van den Doorslag tot de Geinbrug, en bij Ysselstein, zijn voltooid.

Over den schipbrug te Vreeswijk gingen 4840 rijtuigen met 4 en 3640 met 2 wielen en 1120 losse paarden en koeijen.

De nieuwe ophaalbrug aan het Gein, met brugwachterswoning, — de draaibrug te Ysselstein en de draaibrug aan den Hoogeboom, met brugwachters-woning, zijn allen voltooid.

Door het gemeente-bestuur van Amersfoort is het verzoek gedaan, dat het Rijk zich zoude belasten met het onderhoud en de verbetering van de uitmonding der Eem in de Zuiderzee. op grond dat de Eem kan gerangschikt worden onder de bevaarbare en vlotbare rivieren des Rijks. Dat verzoek is nog in behandeling.

Met genoegen kan vermeld worden, dat de werkzaamheden aan het Tienhovensche kanaal met goed gevolg zijn aangevangen, en meer gevorderd zijn dan men aanvankelijk konde hopen.

Een gedetailleerd ontwerp tot verbetering der zeehaven van Spakenburg door het uitbrengen van de beide hoofden in zee, het uitdiepen der haven en den aanleg van eenen beschuttings-dijk tegen de noord-westelijke winden, is opgemaakt. De kosten zijn echter aanzienlijk en gaan de krachten der gemeente verre te boven. De dringende noodzakelijkheid, die er bestaat, om de eenigste zeehaven in de provincie Utrecht vsar geheel verval te behoeden, zal wel geen betoog behoeven.

Definitief koncessie is verleend aan jhr. mr. *J. Huydecoper van Maarsseveen c. s.* tot droogmaking van de Tienhovensch-Maarsseveensche plassen, beoosten de Vecht, overeenkomstig het ingediende ontwerp.

Eene kommissie van tien leden is benoemd, om de zaak van de droogmaking der plassen beoosten de Vecht, gelegen in de lijn van 's rijks fortifikatiën in Noord-Holland en Utrecht, te onderzoeken en deswege rapport uit te brengen, dit onderzoek duurt nog voort.

HOOFDSTUK **XII.** Groote Rijks-wegen der 1. klasse. In het afgeloopen jaar werd voor het gewone onderhoud aan de rijks groote wegen besteed eene som van . . . . ƒ 41200.—
Daarenboven werd voor buitengewone vernieuwingen aan de wegen verwerkt . . . . - 15800.—
te zamen in 1858 . . ƒ 57000.—
In 1857 is aan deze wegen slechts verwerkt . - 46200.—
Dus in 1858 meer dan in 1857 . . . . ƒ 10800.—

De gezamenlijke lengte der groote wegen bedraagt 1487,13 ellen.

Men wil niet onvermeld laten, dat de staat van den weg van Utrecht tot de Bildt, of de zoogenaamde Biltstraat, nog op vele punten veel te wenschen overlaat.

Het groote vervoer, dat op dezen weg plaats vindt, zoo wel met vele zware diligences als met een buitengewoon aantal partikuliere rijtuigen en met artillerie-transporten, maakt het onderhoud van denzelven voortdurend zeer bezwarend en kostbaar, en kan deze weg nimmer, in verhouding met andere groote wegen, in voortdurend goeden staat worden onderhouden, ten zij men er toe overga om dien met groote keijen te bestraten of wel te makadamiseren, ten einde de bovenmatige onderhoudskosten te verkomen.

Het vervoer per Rijn-spoorweg blijft steeds vermeerderend. Het goederen-vervoer naar het buitenland is ook toegenomen, vooral in den winter en bij de lage rivierstanden.

HOOFDSTUK **XIII.** Alhoewel nieuwe werktuigen over het algemeen hoogst moeijelijk bij de landbouwers zijn in te voeren, zoo is er toch te dien opzigte eenige verbetering in deze provincie te bespeuren. Vele landbouwers beginnen zich te bedienen van de verbeterde stroo-snijbanken, afkomstig uit de koninklijke fabriek van landbouw-werktuigen van den heer *W. Jenken* te Utrecht en anderen; ook van de Amerikaansche dorsch-machine wordt op vele plaatsen nog met gunstigen uitslag gebruik gemaakt. Bepaalde berigten hieromtrent hebben wij van geen enkel gemeentebestuur ontvangen.

Ofschoon er in de wijze van bewerking der landerijen

wel eenige sporen van vooruitgang te bemerken zijn, zoo is het evenwel te betreuren: dat deze vooruitgang in vele opzigten traag te verkrijgen is en de pogingen, daartoe aangewend, met vele moeiten en vooroordeelen te kampen hebben. Over het algemeen geschiedt nog de bewerking der landerijen op de oude gebruikelijke wijze; alleen begint men zich langzamerhand op de bemesting en het schoonhouden der akkers meer toe te leggen.

De ontginningen bedroegen 111 bunders; veel meer dan in de laatste jaren; in 1857 was dit slechts 10, in 1856 26 bunders.

De veestapel bedroeg paarden 11,705, runderen 70,635, ezels 348, schapen 31360, Varkens 17433, bokken en geiten 4098.

HOOFDSTUK **XIV**. Het getal arbeiders in de lage veenen bedroeg ongeveer 2400; in de hooge veenen ruim 400 voor een getal van 109,769,11 gemeten [] veenstokken reguliere veenderijen met $1\frac{1}{2}$ millioen getaxeerde tonnen turf, en nog 67,000 ton uit de irreguliere veenderijen.

In 1858 was de staat van het jagtveld niet zoo gunstig als het voorgaande jaar, vooral met opzigt tot de hazen.

De visscherij op de Zuiderzee, welke in vergelijking met het vorige jaar eene goede vangst heeft opgeleverd, wordt door de ingezetenen van Bunschoten uitgeoefend, en levert voor dezen een voornamen tak van bestaan op.

Tot deze visscherij worden aldaar gebezigd 63 botschuiten, botters genaamd, en 20 kleine schuiten of bonzen.

HOOFDSTUK **XV**. Omtrent den toestand der nijverheid kan men in 't algemeen een gunstig berigt geven. Hoewel er geene groote openbare werken werden uitgevoerd, was er voor arbeiders voortdurend werk. Het is daaraan toe te schrijven, dat de loonen, in weerwil van de lagere prijzen der levensbehoeften, geene verandering hebben ondergaan. De meerdere stoffelijke welvaart der arbeiders werkte voordeelig op hunne ontwikkeling terug, die door vele nuttige inrigtingen, vooral te Utrecht, wordt bevorderd.

Te Utrecht verkeert de nijverheid in eenen bloeijenden toestand. Min gunstig is de staat der broodbakkerijen, daar vele ingezetenen hun eigen brood bakken, alsmede die der kuiperijen, hetwelk aan den hoogen prijs der hoepels wordt toegeschreven.

Een gevoelig verlies leed de nijverheid door de verplaatsing der fabriek van goud en zilver van *J. M. van Kempen* naar Voorschoten; gedurende het vorige jaar waren 65 arbeiders daarin werkzaam. Bovendien werd eene zeepziederij, alsmede eene touwslagerij opgeheven. De nieuw opgerigte fabrieken zijn: eene lavuursmelterij, een stoomkoornmolen van de firma *de Waal* en C^{0}. in verband met hare bestaande ijzer- en metaal-gieterij, eene fabriek van porceleinen Zeyster kagchels en bouwkundige versierselen door de geb. *Grassman* en eene fabriek van scheikundige produkten door *D.* en *K. Grothe*, de eenige van dien aard in Nederland.

Van groot belang zijn de werkplaatsen der Nederl. Rijnspoorweg-maatschappij, die aan omstreeks 230 man arbeid verschaffen. Tot de fabrieken, welke om haren gunstigen toestand met name vermeld worden, behooren: de meelfabriek der maatschappij „*de Korenschoof*," die door het leggen van meerdere maalsteenen uitbreiding onderging, alsmede door het daarstellen eener inrigting tot het droogen en geschikt maken van meel, ter verzending naar de overzeesche bezittingen; de fabriek van beenzwart, chemikaliën, zwavelzuur en salpeter, die, in weerwil van den hoogen prijs der grondstoffen door den uitvoer naar het buitenland en het lage invoerregt op haar fabrikaat, de mededinging met de vreemde fabrieken blijft volhouden; de loodwit- en menie-fabrieken door den uitvoer naar Java; de bierbrouwerijen; de wijnazijn-fabriek; de sigarenmakerijen, enz.

Tot de fabrieken, welker toestand eenigzins kwijnend is, rekenen wij de wind-koornmolens door de mededinging der stoom-koornmolens, de steenbakkerijen door de konkurentie der Rijn-, Yssel- en Waal-fabrieken, weshalve men zich op het maken van Waalvormen toelegt, de kaarsenmakerij, de fabriek van metalen-, beenen- en andere knoopen, de katoenspinnerij, de wollenstoffen-fabriek en de zijde-reederij.

De kamer van koophandel te Amersfoort gaf ons èen zeer gunstig rapport aangaande de aldaar gevestigde fabrieken. De aftrek van de fabrikaten der Amersfoortsche Marseille-weverijen, ruw-katoenweverij, katoen- en haarspinnerij was zeer groot. De welvaart der beide laatstgenoemde fabrieken, waar de loonen verhooging ondergingen, is toe te schrijven aan de toenemende vraag naar garens voor de fabrieken te Hilversum. Alleen de fabriek van Russisch kalmink maakt uitzondering op den algemeen gunstigen toestand.

Te Rhenen is eene sigarenfabriek vervallen, en te Wijk bij Duurstede stond, gelijk het vorige jaar, de stoomgrutterij aanhoudend stil. Omtrent de fabrieken te Ysselstein werd ons berigt, dat deze in eenen bloeijenden staat verkeeren.

De berigten uit Montfoort luiden niet zoo gunstig. De voornaamste fabrieken, de lijndraaijerijen en touwslagerij hebben naauwelijks voor de helft der arbeiders werk gehad.

Van de fabrieken ten platten lande vermelden wij de bloeijende steen-, pannen- en tegelbakkerijen te Jutphaas en langs de Vecht (Zuylen, Maarsen, Breukelen, Vreeland). Te Soest bestaat eene weinig beduidende kalkbranderij. Tuinsieraden worden te Hoogland vervaardigd. Eene fabriek van porseleinen kagchels en sieraden vindt men te Zeyst. In die gemeente heerscht veel nijverheid; behalve de genoemde fabriek bestaan er 2 metaalgieterijen, 2 zeepziederijen, eene azijnmakerij, eene lijmmakerij, een brandspuitslangen-fabriek, enz. Te Bunschoten zijn 2 visch-droogerijen en zouterijen met veel vertier; 1656 ankers ansjovis werden aldaar gezouten.

De wolkammerijen verminderen; die te Amerongen en ééne te Woudenberg zijn opgeheven; te Renswoude verkeeren zij in zeer kwijnenden staat. In Veenendaal bestaat een aantal kwijnende saaijetfabrieken, die door de huisgenooten soms met 2 of 3 knechts worden gedreven.

HOOFDSTUK **XVI**. De binnenlandsche handel onderging geene belangrijke verandering. In den kommissiehandel is eenige uitbreiding waar te nemen, vooral in het artikel suiker. Te Utrecht werden voor de konsumtie omstreeks 1,000,000 ℔ melissen en basterden, 500,000 ℔ kandij en 100,000 ℔ siroop verhandeld.

De toestand van den graanhandel is over het algemeen niet zeer gunstig. De Utrechtsche kamer van koophandel berigt, dat de aanzienlijke aanvoeren en het toenemend gebruik van buitenlandsch meel eenen gevoeligen slag hebben toegebragt aan den konsumtie-handel, zoowel als aan den groot-kommissie-handel in granen, vooral in tarwe.

Van aardappelen was de aanvoer aanmerkelijk grooter en overtrof dien van het vorige jaar met ruim 24000 mudden. De onvoordeelige oogst in Duitschland was oorzaak, dat groote partijen voor Duitsche rekening werden gekocht.

De tabakshandel was tamelijk uitgebreid, doch van den inlandschen tabak is een groot deel onverkocht gebleven.

De paardenmarkten, met uitzondering van die te Wijk bij Duurstede, werden drukker bezocht dan het vorige jaar. Hetzelfde geldt van de veemarkten.

In den kleinhandel en de winkelnering heerscht veel levendigheid.

De buitenlandsche handel is in onze provincie van betrekkelijk weinig beteekenis. De verwachting, dat de aansluiting van den Rijnpoorweg aan het Duitsche spoorwegnet, dien zoude verlevendigen, heeft zich niet bevestigd.

De lage waterstand, heeft ongunstig op de scheepvaart gewerkt. Desniettegenstaande werden in 1858 245 vaartuigen meer dan in 1857 door de schipbrug te Vreeswijk gelaten; in 't geheel 4375 schepen.

Door de Schutsluis te Vreeswijk gingen van Utrecht komende 5520, naar Utrecht gaande 5683 vaartuigen.

Door de sluis bij de Waardbarrière van Amsterdam komende 12095, naar Amsterdam gaande 11694 vaartuigen.

HOOFDSTUK **XVII**. De verordeningen op den ijk en herijk der maten en gewigten werden in 1858 behoorlijk gehandhaafd.

De vervoermiddelen te water zijn over het algemeen voldoende. In bijna alle gemeenten, waar de ligging aan waterwegen dit toelaat, bestaan marktschuiten op Utrecht.

De gemeenten, welke van het vervoer te water verstoken zijn, onderhouden de gemeenschap met de steden Utrecht en Amersfoort door vrachtwagens op de marktdagen.

Uit het **verslag** van Burg. en Weth. omtrent den toestand der gemeente Utrecht over 1858 ontleenen we o. a. 't volgende:

HOOPDSTUK **I.** *Bevolking.* Het cijfer der wettige gedomicilieerde bevolking bedroeg op 31 dec. 1857 51197; op 31 Dec. 1858 51489. Dat der feitelijke bevolking is geklommen van 53,498 tot 53,859.

HOOFDSTUK **II.** De opgemaakte lijsten over 1858 bevatten voor de Tweede Kamer der Staten-Generaal 1362 voor de Provinciale Staten 1357 voor den Gemeenteraad 2052 voor de kamers van koophandel 770 kiezers.

In den loop des jaars 1858 zijn afgekondigd de navolgende door den Raad vastgestelde plaatselijke verordeningen;

1^{0}. Verordening houdende wijziging van art. 33 der verordening op het bouwen en sloopen.

2^{0}. Verordeningen op de heffing en op de invordering van schoolgeld voor leerlingen, die de openbare gemeentescholen voor lager onderwijs bezoeken.

3^{0}. Verordening op de heffing eener plaatselijke direkte belasting en de daarbij behoorende verordening op de invordering dier belasting.

4^{0}. Verordening ter voorkoming van brand.

5^{0}. Verordening omtrent het blusschen van brand.

6^{0}. Verordening tot wering van de Kinderpokziekte.

7^{0}. Verord. op de Politie der Tapperijen en Logementen.

8^{0}. Verordening betreffende de uitoefening van sommige handelsbedrijven.

HOOFDSTUK **III.** Het archief der gemeente, de boekerij en het stedelijke museum worden in behoorlijken staat onderhouden.

De gemeentebegraafplaats blijft in denzelfden voldoenden toestand. In stads graven zijn ter aarde besteld:

Gewone burger-lijken 507. Bus-lijken 98. Armen-lijken 103. Lijken in eigen kelders of graven 194. Te zamen 902 lijken.

Reeds in ons verslag over het jaar 1851 werd de begraafplaats der Roomsch-Katholijken buiten Wittevrouwen, zoowel uithoofde van hare beperktheid, als wegens hare ligging in de nabijheid van vele woonhuizen, niet doelmatig geacht.

In dien toestand is nog niet veel verbetering gebragt. Bij voortduring wordt het wenschelijk geacht, dat deze begraafplaats ruimer en op geschikter wijze wierd ingerigt.

Bij raadsbesluit van 11 November 1858 werd aan het Nederlandsch Israelitisch Kerkbestuur, eene subsidie verleend van *f* 500, om te voorzien in den ongunstigen toestand, waarin zich de ringmuur der begraafplaats van de Israelitische gemeente bevindt.

HOOFDSTUK **IV.** *De gemeente ontvangsten waren.*

Wegens vroegere diensten	*f* 41,241.33^{5}
Opcenten op 's Rijks direkte belastingen	- 51,519.16^{5}
Hoofdelijke omslagen	- 63,962.79
Belastingen op voorwerpen van verbruik, waarop rijksbelasting geheven wordt	- 192,729.37^{5}
Belasting op de honden en de openbare vermakelijkheden	- 2,538.25
Heffingen of retributiën voor het gebruik of genot van openbare gemeentewerken, bezittingen of inrigtingen en van door of van wege het gemeentebestuur verstrekte diensten	- 80,012.18^{5}
Buitengewone ontvangsten	- 25,853.90
Ontvangsten van verschillenden aard	- 8,960.42^{5}
totaal	*f* 466,81742^{5}

De gemeente uitgaven waren. Kosten van het Gemeentebestuur

Kosten van het Gemeente-bestuur	*f* 32,359.79^{5}
van het bestuur der Gemeente-inkomsten	- 39,926.55
van politie	- 63,332,82^{5}
van de publieke werken	- 110,541.91
Belastingen en ongelden	- 2,938.66
Uitgaven in het belang der nijverheid	- 948.49
Kosten van het openbaar onderhoud	- 24,110.22
Uitgaven voor inrigtingen tot bevordering van kunsten en wetenschappen	- 9,795.—
Toelagen voor onderstand van behoeftigen en liefdadige instellingen	- 48,806.27^{5}
Renten en aflossingen van geldleeningen en pensioenen	- 61,689.04^{5}
Andere uitgaven niet onder de vorige behoorende	- 15,420.68
Onvooorziene uitgaven	- 670.08
Totaal	*f* 410,589.43

HOOFDSTUK **V.** De gebouwen voor de stedelijke administratie bevinden zich over het algemeen in goeden toestand, met uitzondering echter van het magazijn van brandbluschmiddelen in de Lange Lauwerstraat. Dit gebouw thans in vervallen staat, zal in 1859 belangrijke herstelling en verbetering ondergaan.

Aan den Domtoren zijn in 1858 bijna geene herstellingen gedaan. In afwachting van de levering van het bestelde nieuwe uurwerk, waarin de Parijsche fabrikant *Borrel* tot het einde van het vorige jaar nalatig was gebleven, en in het vooruitzigt dat het plaatsen van het uurwerk welligt nieuwe kosten zou veroorzaken, heeft men geene andere belangrijke herstellingen willen aanbrengen.

Bij het in werking treden der nieuwe wet op het lager onderwijs, heeft het stedelijk bestuur van de plaatselijke schoolkommissie in eigendom overgenomen, een schoolgebouw aan de Lange Nieuwstraat, waarin thans gevestigd zijn de openbare gemeente-scholen der 4. en 5. soort, en de bewaarschool, aan het Paardenveld. Die gebouwen zullen eenige verbetering moeten ondergaan. Aan het Pieterskerkhof heeft de stad een huis aangekocht voor *f* 15,000, waarin een of meer openbare scholen zullen geplaatst kunnen worden, terwijl naast de armenschool aan de van Wijkstraat ter uitbreiding een huis is aangekocht van *f* 500.

Het Badhuis aan de Rijnkade wordt in goeden toestand onderhouden.

De Willems-kazerne is in goeden staat; alleen de ramen zullen vernieuwing behoeven, waarvan de kosten aanmerkelijk zijn. De artillerie-kazerne en stallen vereischen voortdurend aanzienlijke onderhoudskosten.

In het geheel hebben de kosten in het afgeloopen jaar aan de kazernen besteed, de aanzienlijke som van *f* 6499,37 bedragen.

Terwijl artikel 187 der Grondwet voorschrijft, dat al de kosten voor de legers van het rijk, uit 's lands kas moeten voldaan worden, woude tegen eene dergelijk voor de gemeente vrij bezwarende groote uitgaaf voor kazernen enz. gegronde bedenkingen gemaakt kunnen worden.

Over het algemeen zijn de straten nog geenzins in voldoenden toestand; er zullen nog gedurende vele jaren aanmerkelijke kosten vereischt worden, om die in een gewenschten staat te brengen.

In het vooruitzigt dat het kontrakt met den tegenwoordigen aannemer der openbare gasverlichting, met 31 Augustus 1862 zal komen te eindigen, maakt die geheele zaak nog een onderwerp uit der overwegingen van het stedelijk bestuur.

De oude ophaalbrug, genaamd de Steenenbrug, nabij de Weerdsluis is vervangen door eene nieuwe basculebrug, welk werk in het openbaar aanbesteed is, voor *f* 8967; door de verbeurde boeten, is slechts *f* 8565,60^{5} uitbetaald.

De naauwe gebogene Wittevrouwenpoort en de vervallen brug, zijn afgebroken en vervangen door eene nieuwe gemetselde brug, met wachthuis, enz. Dit geheele werk werd aanbesteed voor eene som van *f* 25,949.

HOOFDSTUK **VI.** Over het algemeen genomen, kan het jaar 1858 onder de gezonde jaren worden gerekend, niettegenstaande de epidemie van pokken, die hier heeft geheerscht.

Op 1 Jan. 1858 waren in het Ziekenhuis 100 personen ter verpleging aanwezig. Gedurende dat jaar werden er 778 personen in opgenomen; 669 zijn hersteld vertrokken, 105 overleden, zoodat op 31 Dec. 98 personen onder behandeling zijn gebleven.

In het Akademisch Nosocomium waren op 1 Jan. 1858 25 zieken in behandeling; 83 werden opgenomen, 73 zijn hersteld vertrokken, 8 overleden en 27 op 31 Dec. in behandeling gebleven.

Door de krachtige pogingen van den Hoogleeraar Dr. *F. C. Donders*, ondersteund door de medewerking en liefdadigheid van velen in het geheele Rijk, doch vooral van Utrechts ingezetenen, kwam in het afgeloopen jaar alhier tot stand, een Nederlandsch Gasthuis voor behoeftige en minvermogende ooglijders.

De nieuwe inrigting, werd bij den aanvang van het verloopen jaar in het zoogenaamde Cholerahospitaal tijdelijk gevestigd. Voor het jaar ten einde was, waren er reeds 150 ooglijders uit alle provinciën des Rijks in verpleegd geworden, waarvan de meesten een of meer operatiën hebben ondergaan. Bovendien werd de polikliniek door meer dan 500 lijders bezocht, die gratis van geneesmiddelen werden voorzien en voor verreweg het grootste gedeelte zijn hersteld. Sedert is de inrigting verplaatst naar een ander gebouw aan het Bagijnenhof, daartoe door regenten aangekocht, waarin reeds een 12tal lijders uit verschillende oorden des lands zijn opgenomen. Binnen kort zal er nog meerdere uitbreiding aan gegeven worden.

In het ziekenhuis der Diakonessen-inrigting waren op 1 Jan. 1858, 22 zieken in behandeling; gedurende dat jaar zijn er 80 opgenomen, zoodat te zamen 102 werden verpleegd. Op 1 Jan. 1859 bleven 28 zieken in behandeling.

De algemeene toestand van het Krankzinnigengesticht, heeft in het afgeloopen jaar geene belangrijke verandering ondergaan. Op 31 Dec. 1858 bleven in het gesticht aanwezig 153 patienten.

Het badhuis aan de Rijnkade sinds 1850 aan de stad behoorend wordt voortdurend veel gebruikt. In het afgeloopen jaar zijn 5785 baden genomen.

Aan de Wasch- en badinrigting is in 1858 door 12738 vrouwen, gedurende 29829 uren gewasschen.

Het aantal baden, bedroeg 12030.

Op uitnoodiging van 't stads bestuur zal aan de Zwavelzuurfabriek van de Wed. *Smits & Zoon* een kondensatie-apparaat worden aangebragt.

In het afgeloopen jaar is het reukeloos maken bij 't ledigen van sekreetputten uitgegeven: Aan traktementen *f* 1529,08^{5}; aan Chloorkalk *f* 1008,75 aan drukwerk *f* 40,00; te zamen *f* 2577,83^{5}; de ontvangsten waren *f* 2751,75. Zoodat er *f* 173,91^{5} meerder is ontvangen dan uitgegeven.

HOOFDSTUK **VII.** Het kontingent, door de gemeente in 1858 te leveren, bedroeg: Gewoon 145 man, Buitengewoon 5 man, te zamen 150 man.

De geheele sterkte der schutterij bedroeg: Aktief 792 man, reserve 453 man, te zamen 1245 man.

138 schutters, bij de brandspuiten geplaatst of levereibe dedienden, zijn tijdelijk van de aktieve dienst vrijgesteld.

Het vroegere stedelijk muziek-korps is ontbonden en een nieuw te zamengesteld, waarvan de heer *van Eijken* tot kapelmeester is benoemd.

HOOFDSTUK **VIII.** Onder de legaten zijn er door wijlenden heer *Stevens* aan verschillende inrigtingen vermaakt, voor *f* 95,000, door vrouwe *Munter*, Douairiere baron *v. Hardenbroek*, *f* 15,000.

(Vervolg in de Courant.)

Snelpersdruk van L. E. BOSCH EN ZOON.